

IV. IRI Társadalomtudományi Konferencia

STÚROVO, 2016. ÁPRILIS 24-25.

PROGRAM

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2016

© International Research Institute s.r.o., 2016
Szerkesztette © Karlovitz János Tibor

IV. IRI Társadalomtudományi Konferencia

Tudományos bizottság:

Dr. *Domokos Áron* Ph.D., Kaposvári Egyetem, Kaposvár
Dr. *Horváth Zita* Ph.D., Miskolci Egyetem, Miskolc
Dr. *Karlovitz János Tibor* Ph.D., Miskolci Egyetem, Miskolc
Dr. *Kozák Tamás* Ph.D., Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest
Dr. *Laki Ildikó* Ph.D., MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest
Dr. Prof. *Nádasdi Ferenc* Ph.D., Dunaújvárosi Egyetem, Dunaújváros
Dr. *Pusztahelyi Réka* Ph.D., Miskolci Egyetem, Miskolc
Dr. *Remek Éva* Ph.D., Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
Dr. *Sasvári Péter* Ph.D., Miskolci Egyetem, Miskolc
Dr. *Torgyik Judit* Ph.D., Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár

A konferencia helyszíne:

Hotel Vadas, Stúrovo (Párkány), Szlovákia

Vydal: **INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.**
Odborárov 1320/46
945 01 Komárno
Slovakia

ISBN 978-80-89691-36-4

DOI: 10.18427/iri-2016-0001

Program

2016. április 24. (Vasárnap)

9.00-9.50 Regisztráció

9.50 A konferencia megnyitása (Esztergom-terem)

10.00-11.40: Szekcióülések

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i>	Nádasdi Ferenc, Zarándné Vámosi Kornélia: Lehet az innovációs projektek kockázatát csökkenteni a Value Methodology alkalmazásával?
Gazdasági folyamatok	<i>Nádasdi Ferenc</i>	Zarándné Vámosi Kornélia, Nádasdi Ferenc, Totth Gedeon: Lehet-e javítani az egészségügyben zajló folyamatok hatékonyságán az értékelemzés módszerével?
		Matiscsákné Lizák Marianna: Nők a munkaerőpiacon, különös tekintettel a női vezetőkre és vállalkozókra
		Tóth József: Az európai bankrendszer koncentrációs szintjének mérése
		Fabricius-Ferke György: Controlling: Management, vagy Leadership?
Burda terem	<i>Levezető elnök:</i>	Bíró Emese: Fogvatartottak várározásai a szabadulás utáni visszailleszkedéssel kapcsolatban, és az ezeket befolyásoló tényezők
Szabadság	<i>Domokos Áron</i>	Mikó Eszter: Migrációs kilátások – egy empirikus kutatás tapasztalatai
		Brachinger Tamás: A magyar civil társadalom állapotrajza a 21. század második évtizedében
		Bucher Eszter: Civil szervezetek szerepe a városi társadalmi problémák kezelésében, különös tekintettel a Dél-dunántúli régió városaira
		Horváth Mihály Ferenc: A választójog mint emberi alapjog

11.40-12.40: Ebédszünet

12.40-14.20: Szekcióülések

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i>	Horváth Klaudia: Mikrogazdasági folyamatok a fiatalok mobilitásának szempontjából
		Horváth Ádám, Gyenge Balázs: Egyetemista hallgatók filmnézési szokásai
		Nagy Dávid, Ország Ákos: Munkaerő-piaci tendenciák. Diplomás pályakezdők
		Rácz Andrea: A magyar gyermekvédelmi rendszer fejlesztési lehetőségei a produktív hatalomgyakorlás keretrendszerében
		Karlovitz János Tibor: Pályaválasztási döntéshozatal hátrányos helyzetű 14 évesek körében
Burda terem	<i>Levezető elnök:</i>	Nagymáté Zoltán: Felhőalapú szolgáltatások innovációs hatása vállalati környezetben
		Kollár Csaba: Társadalom és információbiztonság. A humán információbiztonság a digitális korban
		Pusztahelyi Réka: Regionális védjegyek a tájegység arculatában: a jogi oltalom előnyei és határai
		Sasvári Péter: Tudományos láthatóság vizsgálata a gazdálkodás- és szervezéstudományok területén
		Domokos Áron: A könyv mint dísz tárgy, ajándéktárgy, fétis
<i>Szellemi jogok és lehetőségek</i>	<i>Pusztahelyi Réka</i>	

14.40-16.20: Szekcióülések

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i>	Remek Éva: A V4 gazdaságpolitikája: hasonlóságok és különbségek
		Veres Lajos: Nemzetközi stratégiaalkotás a Duna-mente térségben
		Pintér Tibor, Hardi Tamás: Szerbia EU-s csatlakozásának kérdései
		Kiss Zsuzsanna, Kőmíves Péter Miklós: Nemzetköziesedési tendenciák lecsapódása, és azok következményei a végzett hallgatók körében
		Rottler Violetta: A dél-koreai magánbiztonság helyzetének, magánbiztonsági jogi normáinak, valamint a lakosság rendőrségbe vetett bizalmának értékelése
Burda terem	<i>Levezető elnök:</i>	Török Emőke: Egyesületi keretek között sportoló fiatalok – egy kutatás tudományos és oktatási tanulságai
		András Krisztina, Máté Tünde: Nemzetközi sportrendezvény, mint városfejlesztési ösztönző: Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál 2017 hatásai és Győr lehetőségei
		Nagy Edit: A testi, lelki, társadalmi és mentális egészséget befolyásoló tényezők
		Németh Nikolett: Étrend-kiegészítők használatának és biztonságosságának fogyasztói megítélése
		Laki Ildikó: Idősödő fogyatékossgal élő emberek társadalmi kihívásai
<i>Sport és egészség</i>	<i>Laki Ildikó</i>	

16.40-18.20: Szekcióülés

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i>	Marjanucz László: Egy forrás – és annak tanulságai
		Olasz Lajos: A kormányzó és a trón. Alkotmányos szerepvállalás vagy dinasztikus tervek a Horthy családban
		Szóró Ilona: Olvasókörök társadalmi, közéleti tevékenysége az 1940-es években
		Varga Beáta: Regionalizmus és történelmi emlékezet Ukrajnában
		Tefner Zoltán: Lengyelország és a magyar kormányok politikája 1918-ban és 1944/45-ben
<i>Történelem</i>	<i>Olasz Lajos</i>	

2016. április 25. (Hétfő)

Esztergom-terem 9.00-10.40: Szekcióülés

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i>	Somosiné Téseyi Tímea: A magyarországi lelkigondozói szolgálatok hálózati együttműködésének lehetőségei és kihívásai
		Asztalos Bernadett: Szerepeink kavalkádja, avagy szerepkonfliktusok megjeleníthetőségének lehetősége és tisztázásának fontossága a szociális munkában
		Kisdi Barbara: Rettenetes – túlélhető – felemelő. A szülésélmény és a szülési hajlandóság összefüggései
		Kispálné Horváth Mária: Tanuló felnőttek általános komfortérzésének vizsgálata
		Török Gábor Pál: A curriculum-elmélet alkalmazása egy interdiszciplináris felnőttképzési programban
<i>Mentálhigiéné</i>	<i>Kispálné Horváth Mária</i>	

10.50-12.30: Szekcióülés

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i>	Székely Klára: Áldozatvállalás a nemzetért, vagy szakma?
		Nagy Andrea: Bevándorlás, migráció, kisebbségi jogok
		Kőváriné Ignáth Éva: Belgium a választások és államreformok labirintusában
		Nagy Sándor: Kihívás a transzatlanti kapcsolatokban
		Nagy Milada: Az Iszlám Állam felbukkanása – stratégiaváltás Izrael biztonságpolitikájában
<i>Politológia</i>	<i>Nagy Milada</i>	

12.30-13.10: Ebédszünet

13.10-14.50: Szekcióülés

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i> <i>Balogh Péter</i>	Csipkés Margit: Az energiagazdálkodás jelene és jövője Magyarországon
		Monostori Ádám: Járási / kistérségi önkormányzatok Európában
		Balogh Péter: A társadalmi beágyazottság és az együttműködés negatív hatásai
		Balassa Bernadett, Somogyi Ferenc: Konstruktív és értékelő ökonómia módszereinek alkalmazási lehetőségei a közgazdaságtanban
		Horváth Márk, Lovász Ádám: Összeomló deterritorializáció. A posztmodern és a társadalmi gyorsulás
<i>Fontos ügyek</i>		

15.00-17.00: Szekcióülés

Esztergom terem	<i>Levezető elnök:</i> <i>Torgyik Judit</i>	Musinszki Zoltán: Mezőgazdasági költségrendszerek és a társadalmi innováció
		Domán Csaba, Vásáry Miklós: Finanszírozási rés az élelmiszeriparban
		Bojtárné Lukacsik Mónika, György Ágnes Irma: A magyarországi haltermelők halár-képzését befolyásoló tényezők
		Szűcsné Markovics Klára: Kik készítik elő a beruházási döntéseket a magyar feldolgozóipari vállalatoknál?
		Potocskáné Kőrösi Anita: A helyi adóztatás szerepe a vállalkozások gazdasági letelepedésében
		Szilágyiné Fülöp Erika: A kamarák vállalkozásfejlesztési szerepének kialakulása Európában
<i>Pénzügyi folyamatok és gazdasági élet</i>		

17.00: A konferencia zárása

Nemzetközi sportrendezvény, mint városfejlesztési ösztönző: Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál 2017 hatásai és Győr lehetőségei

András Krisztina¹, Máté Tünde²

Budapesti Corvinus Egyetem¹, Budapest

Széchenyi István Egyetem Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola², Győr

krisztina.andras@uni-corvinus.hu, tundi.mate@gmail.com

2017 nyarán először kerül megrendezésre Magyarországon (Győrben) olyan többsportágas nemzetközi sportrendezvény, ami az Olimpiai rendezvények közé tartozik. Az előadás célja választ adni arra a kérdésre, hogy az Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál (EYOF) hatásainak köszönhetően hogyan növelhető Győr Város sportgazdasági aktivitása, hogyan válhat Győr Városa a régió sportjában meghatározó szereplővé?

A sportgazdaságtan legfontosabb megjelenési formái ma, a nemzetközi sportrendezvények. A hivatásos sport központi termékét a különböző sportrendezvények, sportesemények jelentik. Egy-egy nemzetközi szintű sportrendezvény (olimpia, világbajnokság, Bajnokok ligája döntő) sportgazdaságtani szempontból a sport összes piacára (fogyasztó piac, játékos piac, közvetítési jogok piaca, sportszponzori piac, merchandising piac) hatást gyakorol. Ezek a nemzetközi sportrendezvények azonban nemcsak a saját piacakra gyakorolnak kiemelt hatást, hanem a rendező ország / város gazdaságára is. A gazdasági és nem gazdasági jellegű hatások rövid és hosszú távon egyaránt megjelennek. A nemzetközi sportrendezvények új fejlesztő erőt jelentek a város / ország életében.

Az EYOF a városi fejlesztések ösztönzőjeként, számos beruházás katalizátoraként új lehetőségeket nyitott meg Győr Város számára. Világszínvonalú sportlétesítmények (uszoda, aréna, teniszcsarnok, atlétikai központ) kerülnek felépítésre, az Olimpiai Központ felépítésével városrész rehabilitáció jön létre. Cél a fenntarthatóság, a létesítmények hosszú távú 100%-os kihasználtsága, az üzemeltetés optimalizálása.

A téma aktualitását és figyelemre méltóságát az adja, hogy Magyarország versenyben van a 2024-es Olimpia megrendezésért. A pályázat alapja az ország kiemelkedő sport sikerein túl az elmúlt években sikeresen megrendezésre kerülő számos nemzetközi sportrendezvények szervezésében gyűjtött tapasztalat. Kijelenthetjük, hogy Magyarország világszínvonalon van a nemzetközi sportrendezvények szervezésében. A tanulmány célja bemutatni, hogyan válhat egy nemzetközi sportrendezvény fejlesztő erővé a rendező ország / város számára: melyek a lehetőségek, és milyen kockázatok, veszélyek merülhetnek fel a beruházások során.

Szerepeink kavalkádja, avagy szerepkonfliktusok megjeleníthetőségének lehetősége és tisztázásának fontossága a szociális munkában

Asztalos Bernadett

Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közszolgálati Kar, Budapest

asztalos.bernadett@public.semmelweis-univ.hu

Jelenleg Magyarországon egyetemi szintű mentálhigiénés képzés hét intézményben van nyilvántartva, a következő tudományterületeken: bölcsészettudomány, társadalomtudomány, és pedagógusképzés. Innen is sejthető, hogy interdiszciplinaritása, társadalmi szintű egészségvédelmi funkciója miatt nehezen kategorizálható tudomány, ezt a képet még tovább színesíti, ha kitekintünk Magyarország határain túlra, ahol sok helyen az orvostudományhoz sorolják (ahogy nálunk is volt ez pár évig). A Semmelweis Egyetemen 1987 óta folyik a képzés – s a hozzá kapcsolódó gyakorlati, szakmai és kutató munka, ezzel az egyik legelsőnek számít hazánkban. A képzés kezdete óta a hallgatók tetemes részét a szociális szférában dolgozók teszik ki. 2007 óta pedig Szociális Munka Master képzése is van a Mentálhigiéné Intézetnek.

Mind a mentálhigiéné szakirányú képzésen, mind a szociális munkás képzésen az óraszám jelentős részét teszi ki a segítő kapcsolat, esetmegbeszélés és tevékenység kísérés. Ezekben az órákon egy-egy szociális-segítő szakember két éven keresztül dolgozik azzal önismereti és szakmai szinten is, hogy miként is lehet jelen hatékonyabban és professzionálisabban klienskapcsolataiban úgy, hogy az őt személyében ne terhelje túl, s elkerülje a burn outot, vagy azt, hogy segítő szindrómásan vezérelt énje átvegye az uralmat magánélete felett, esetleg pszichésen terhelődjön meg úgy, hogy az akár szomatizációba is forduljon.

A szociális munkában a segítés területei és módszerei rendkívül gazdagok, de bizonyos esetekben lehetőség adódik és a legcélravezetőbb az egyéni segítés. Itt az a cél, hogy a szakember segítse az egyén képességét arra, hogy saját életét és viselkedését kézben tudja tartani. A segítő ekkor szakmai kompetenciákkal felvértezett személyiséggel dolgozik, ennek kulcsa az, mekkora önismerettel rendelkezik, tisztában van-e azzal, milyen szerepeket visz, amelyeket a kliens által hozott probléma esetleg megszólíthat.

Ha a segítő nincs tisztában ezekkel a szerepekkel, esetleg azzal, hogy mely szerepeivel kapcsolatban vannak neki elakadásai, akkor a segítő kapcsolat egy olyan tudatalatti dinamikák irányította kusza érzelmi kavalkád lesz, ami tévútra viheti, megakaszthatja, stagnálásba kényszerítheti a kapcsolatot, empowerment helyett. A szerepek tudatosítása segíthet abban, hogy segítő jobban átlássa a kapcsolatot, tisztában legyen azzal, hogy az ott megjelenő érzelmek miről szólnak valójában. Ekkor tud megvalósulni csak valódi érzelmi tükrözés is.

A szerepek tudatosítása számtalan módon lehetséges, jelen előadásban arra keresném a választ, hogyan tudja a segítő ténylegesen, vizualizálva megjeleníteni szerepeit, kipróbálva azt, hogy egy kliens által hozott probléma hogyan szólíthatja meg különböző szerepeiben, s a tudatosítás nélkül hogyan vihetik tévútra; esetleg a kiegészéshez; vagy éppen a legoptimálisabb döntéshez.

A konstruktív és értékelő ökonómia módszereinek alkalmazási lehetőségei a közgazdaságtanban

Balassa Bernadett, Somogyi Ferenc

Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar, Győr

balassa.bernadett@sze.hu, somogyif@sze.hu

Az uralkodó közgazdaságtan módszerében is egyoldalúvá vált; a pozitívizmust – minden megfontolásra érdemes kritikája ellenére – az akadémiai tudomány „a” tudományos módszernek tekinti. A közgazdaságtan elméletörténete – beleértve a markáns későújkori paradigmákat is – viszont arra figyelmeztet, hogy „nincsen rendszer, módszer nélkül”.

Előadásunkban arra hívjuk fel a figyelmet, hogy az uralkodó közgazdaságtan és a pozitívizmus valóban olyan hatalomra tett szert, hogy minden alternatív rendszert és módszert a szellemi élet perifériáján igyekszik tartani. Szeretnénk amellett is érvelni, hogy a közgazdaságtani kultúra módszereinek és módszereinek sokszínűsége bizonyára nagyobb eséllyel vehetné fel a harcot korunk legnagyobb gazdasági kihívásaival szemben (többek között az ökológiai létfeltételek lepusztítására, a durva vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségekre, a világ számos országának mértéktelen eladósodottságára gondolunk).

Előadásunkban bemutatjuk a pozitív megismerési út állomásait és megadjuk ezek kritikáját. Rámutatunk arra is, hogy valójában a pozitívizmus – öndefiníciójával szemben – sem az egzaktságnak, sem az ellenőrizhetőségnek nem tud eleget tenni, az „objektivitás” pedig a fennálló globalokrata libertinus vegyesgazdaság apologetikája csupán. A pozitívista megismerés lépéseinek mélyebb elemzése arra is rávilágít, hogy vannak olyan tradicionális módszerek (itt a hermeneutikát állítjuk előtérbe), amelyeket valójában a legelfogultabb pozitívista szemlélet sem tud nélkülözni.

A pozitívizmussal szembeállított módszereket itt – mivel olyan markáns az elkülönülés – a konstruktív és értékelő ökonómia megismerési arzenáljába soroljuk. Igyekszünk rámutatni a már említett hermeneutika, az evolúciós közgazdaságtan, az akcióelmélet, a gondolkísérlet jelentőségére. Ez utóbbi gnoszeológiai utak a normatív és pozitívista közgazdaságtant is gazdagíthatják, s ezáltal hozzájárulhatnak a felsőfokú közgazdászképzés, a gazdaságpolitika, és a gazdasági gyakorlat megújításához is.

A társadalmi beágyazottság és az együttműködés negatív hatásai

Balogh Péter

Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszék, Szeged

[balogh@socio.u-szeged.hu](mailto:balogh@ socio.u-szeged.hu)

Tervezett előadásunk elméleti bevezető része keretében egyrészt a társadalmi tőkének a társadalmi cselekvők céljainak megvalósítása szempontjából vett jelentőségét vázoljuk fel: mind a társadalmi tőke, mind pedig a társadalmi beágyazottság szociológiai megközelítésmódjának és fogalmi rendszerének áttekintésével értelmezzük ezen sajátos társadalmi erőforrás illetve aspektus lehetséges szerepét a cselekvők által elérni kívánt célok viszonylatában. Ennek keretében amellet érvelünk, hogy egyrészt a társadalmi tőke megléte elősegítheti a cselekvők által kívánt cél elérését, ugyanakkor a cél sikeres megvalósulása negatív következményt (is) jelenthet: akár a cselekvők maguk is kedvezőtlen következményekkel kénytelenek számolni, de legfőképpen a csoporton kívüliek, a tágabb környezet esetében lehet nemkívánatos eredményekkel szembesülni. Mindehhez kiegészítésképpen továbbá igyekszünk különbséget tenni a fentiekben vázolt, illetve a szakirodalomban célellentétes következmények formájában ismert mechanizmus között.

A bemutató második részében arra teszünk kísérletet, hogy a felvázolt elméleti problémát empirikus esettanulmányok segítségével is megragadhatóvá tegyük: a társadalmi élet olyan területeit vizsgáljuk, melynek során feltételezhetőek illetve kimutathatóak az együttműködés társadalmi költségei vagy akár veszélyei. Részben bizonyos szakirodalmi munkák főbb tanulságainak áttekintésével, részben pedig saját kutató-elemző munkánk eredményeinek ismertetésével a társadalmi élet sajátos területeit vonjuk vizsgálat alá. Példáink a gazdasági-, politikai korrupció és a szervezett bűnözői csoportok, illetve erőszak(os) szervezetek tevékenységéhez kötődnek. Adatelemzéseinket leíró kimutatások, továbbá alapszintű statisztikai adatsorokból készített számításokra építjük.

Az empirikus példák főbb tanulságaira épülő előzetes eredményeink alapján megfogalmazható, hogy a társadalmi kapcsolatokon, beágyazottságon, mint a cselekvők erőforrásán keresztül negatív társadalmi következmények mutathatók ki.

Fogvatartottak várákozásai a szabadulás utáni visszailleszkedéssel kapcsolatban, és az ezeket befolyásoló tényezők

Biró Emese

Károli Gáspár Református Egyetem Szociológia Tanszék, Budapest

biroemese@yahoo.com

Előadásom az Életkeretek a börtönön innen és túl. Szubjektív reszocializációs esélyek című, 2012-2015 között végzett kutatás interjúinak elemzésén alapul (OTKA K101325, kutatásvezető: Albert Fruzsina). A kutatásban 80 fiatal, első börtönbüntetését töltő, legfeljebb háromévi szabadságvesztésre ítélt férfival készült félig strukturált interjú a börtönben, szabadulás előtt néhány hónappal, majd egyharmadukkal szabadulás után is. Az interjúkat az ATLAS.ti kvalitatív szövegelemző szoftverrel dolgoztuk fel, tematikus kódolást alkalmazva. A börtönben készült interjúk egyik fő célja az volt, hogy megvizsgáljuk, milyen várákozásokkal, elképzelésekkel, tervekkel rendelkeznek a fogvatartottak a szabadon bocsátás utáni életre, a társadalomba való visszailleszkedésre vonatkozóan. Ezeket a várákozásokat főként a jövőbeli munkavállalással, a visszaváró családdal és barátokkal, és a segítő-támogató intézményekkel kapcsolatban vizsgáltuk. A szakirodalom alapján ugyanis ezek a tényezők játszanak leginkább szerepet a volt fogvatartottak sikeres társadalmi beilleszkedésében vagy visszailleszkedésében. Az elemzés során világossá vált, hogy a visszailleszkedésre vonatkozó várákozásaikban kiemelt helyet foglalnak el a családi kapcsolatok, ezt követik a baráti kapcsolatok, ismerősök. A reintegrációt segítő hivatalos intézmények iránti bizalmuk azonban meglehetősen alacsony. A reintegrációban szerepet játszó tényezőknek tulajdonított eltérő jelentőséget több tényező is befolyásolta. Ezek közül kiemelném a börtönből „kifelé” irányuló kapcsolattartás korlátozott lehetőségeit és sajátosságait, a börtönben hozzáférhető reintegrációs programok és munkavégzési lehetőségek korlátait, és a fogvatartottak társadalmi háttérének sajátosságait a börtönbüntetést megelőzően.

A magyarországi haltermelők halár-képzését befolyásoló tényezők

Bojtárné Lukacsik Mónika, György Ágnes Irma

Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest

bojtarne.lukacsik.monika@aki.gov.hu

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet a 2014-2020 programozási időszakra vonatkozó Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) megalapozásához a magyarországi termelői halárak 2013-2014. évi alakulásának felmérésére primer piackutatást végezett kvantitatív és kvalitatív módszerrel, standardizált kérdőívek és mélyinterjú együttes alkalmazásával. Alapsokaságnak a Földhivatali-nyilvántartás szerint a „halastó művelési ágba” jegyzett vízjogi engedéllyel rendelkező gazdálkodó szervezeteket és egyéni gazdaságokat tekintettük. A mintavétel mind az üzemelő tóterület nagysága, mind a haltermelés mennyisége alapján reprezentatív volt és a hazai haltermelés 71%-át lefedte. A felmérés során elsősorban arra kerestük a választ, hogy i) hogyan és miként változnak a termelői/értékesítési árak évközben, ii) milyen tényezők befolyásolják leginkább a hal értékesítési árának alakulását, iii) hogyan alakulnak értékesítési kapcsolataik, iv) mely időszakban és milyen részről érkezik a legnagyobb piaci igény, v) milyen hozamfokozó eljárásokat alkalmaznak. Megállapítottuk, hogy az értékesítések 60% a negyedik negyedévben realizálódik, a másik meghatározó időszak pedig az első negyedév. A haltermelés költségei között az alapanyagköltség dominál, ezt az energiarák követik, amit viszont jelentősen determinál az, hogy milyen vízellátású halastóról beszélünk, és ez az ország mely területén helyezkedik el. Az előállítási költségek közül a legjelentősebb költségtétel a takarmányozási költség. A technológia elemét képezik a trágyázások és a vízminőség-vizsgálatok, melyek a megkérdezettek 37,3%-ánál egyáltalán nem szerepeltek, és a többiekénél is jellemzően csak évi egy alkalommal. A személyi jellegű költségek aránya kimagaslott a költségszerkezetből, ennek oka a magas rárakódó közterhekben keresendő. A működési/előállítási költségek emelkedése folyamatos, az értékesítési árak azonban jellemzően 10-15 éve nem változtak. A költségek nem az árat befolyásolják, hanem a haszonkulcsot mérsékelik, az értékesítők alkupozíciója kedvezőtlen. A halárakat elsősorban a versenytársak ára és értékesítési szokásai befolyásolják, de a fizetőképes kereslet és a fogyasztói szokások is szűkítik a termelők lehetőségeit.

A magyar civil társadalom állapotrajza a 21. század második évtizedében

Brachinger Tamás

Pécsi Tudományegyetem

Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar, Pécs

brachinger.tamas@kpvk.pte.hu

Tanulmányban, a magyarországi civil társadalom kurrens állapotával kívánok foglalkozni. A közép-kelet-európai országok történelmi félmúltjából sokféle sommás következtetést vontak le a régió rendszerváltozásait követő két és fél évtizedben arról, vajon e tekintélyelvű, autokratikus múlttal terhelt társadalmak milyen dinamikával és intenzitással lesznek képesek megteremteni a nyitott társadalmak jellegzetességeit. A magyarországi kép egyszerre lehangelő és biztató, ami a társadalmi részvétel, a közbizalom, a civil ethosz fogalmaival leírható értelmezési keretben empirikus kutatásokkal is igazolható. A modern társadalmi mozgalmak, civil szervezetek genealógiája, szándéka, önfejlődése igen változatos. Álláspontom szerint, a közeljövő egyik nagy kihívása e társulások számára – mindennapi működésük optimalizálása mellett –, hogy képesek-e hozzátenni valamit a demokrácia elmélyüléséhez, az ún. deliberatív demokrácia térnyeréséhez vagy inkább díszleteivé válnak a korporatív, az ún. túlírányított, vagy közismertebben, az illiberális demokrácia fogalmával leírható folyamatok erősödésének. A demokrácia elmélyülése tanulási folyamat, amelyet számos intézményes és intézményen kívüli, akár látens tényező erősíthet és gyengíthet, amelyben lépcsőről-lépcsőre ki kell tágítani az érdekelteknek az autonómia kereteit. Ralf Dahrendorf régiókkal összefüggésben tett közismert gondolatát citálva: „*Egy politikai rendszert hat hónap alatt le lehet váltani, egy gazdasági rendszert hat év alatt át lehet alakítani, a társadalmihoz hatvan év kell.*” Elemzésem diszkurzív jellegű és társadalomtudományi nézőpontú.

Civil szervezetek szerepe a városi társadalmi problémák kezelésében, különös tekintettel a Dél-dunántúli régió városaira

Bucher Eszter

PTE BTK Társadalom-és Médiatudományi Intézet, Pécs

bucher.eszter@pte.hu

A magyar civil szektor nélkülözhetetlen szerepet tölt be a társadalmat erősítő szolgáltatások ellátásában, a települési környezet fejlesztésében, az életminőség javításában, az esélyegyenlőség és a szolidaritás terén, a társadalmi kapcsolatok erősítésben. A helyi fejlesztések, társadalmi innovációk között kimagasló szerepe van a közösségi kezdeményezéseknek, a civil társadalmi képződményeknek, azonban, hogy ezzel a lehetőséggel tudnak-e élni a helyi közösségek az több tényezőtől is függ, mint például a területi elhelyezkedés, gazdasági fejlettség, társadalmi tőke, támogató helyi szereplők stb. A szervezetek közel kétharmada települési szinten tevékenykedik, ezért működési területük egybe esik az önkormányzatokéval, emiatt a két helyi szereplőnek célszerű összefogni a helyi társadalom fejlődése érdekében, ennek feltérképezése céljaim között szerepel. A városi társadalmi problémák jelzésében, azok megoldásában elengedhetetlen az aktív és az összefogásra képes közösségek jelenléte. Az előadásom során a mellett, hogy a nonprofit szektorban lezajlott területi és települési, illetve a településhálózatok egyes szintjein történt változásokat tekintem át, kiemelten vizsgálom a civil közösségek helyi társadalmi szerepvállalásait, úgy, mint a településfejlesztéssel foglalkozó, a közösségek életminőségét javító, a társadalmi problémákra fókuszáló szervezeteket. Előadásom sok esetben támaszkodik a Dél-dunántúli régió városainak példáira (Civil Információs Centrum, Civil házak, civil stratégia, „civil kapuk”). A régió sajátosságaira és társadalmi problémáira tekintettel célszerűnek tartom a civil szervezetek foglalkoztatás területén vállalt szerepét is vizsgálni, illetve számba venni azokat a közösségi kezdeményezéseket, melyek alkalmasak lehetnek a munkanélküliség helyzetének javításában.

Az energiagazdálkodás jelene és jövője Magyarországon

Csipkés Margit

Debreceni Egyetem, Debrecen

csipkes.margit@econ.unideb.hu

Az emberiség energiafelhasználása a gazdasági fejlődés és a népességnövekedés hatására fokozatosan növekedett az elmúlt évtizedeket vizsgálva. Megállapítható a jelenlegi adatok alapján, hogy a fosszilis energiahordozó készletek folyamatos, intenzív kitermelése és felhasználása sok gazdasági és környezeti problémát vethet fel, mellyel érdemes foglalkozni most is és a jövőben is. Az egyre jobban fokozódó energiaigények, illetve a fosszilis energiahordozók mennyiségének a csökkenése energiaellátási bizonytalanságot okozhat, mely közvetve és közvetetten is érinti a társadalmat. Ezért is vált fontossá napjainkban mind gazdasági, mind környezeti szempontból kialakítani az energiatermelés és felhasználás újabb és fenntarthatóbb alternatíváit, mivel a jelenlegi rendszerek a kedvezőtlen hatások miatt sem tarthatók fenn hosszú ideig.

Tanulmányomban a fent említett problémák orvosolására az alacsony energiasűrűség miatt a múltban még háttérbe szorult megújuló energiaforrások előtérbe kerülését kívánom bemutatni. Természetesen a jelenlegi technikai szinten nincs lehetőség a fokozódó energiaigényt teljes egészében megújulókkal kielégíteni, de jó lehetőségek lehetnek az időszaki energiabiztosításhoz az átmeneti időszakban. Természetesen ezen változások csak akkor valósíthatók meg, ha az iparban, a lakossági, illetve a mezőgazdasági szektorban, valamint a termelői és befektetői oldalon is szemléletváltás következik be. A célok eléréséhez tehát globális összefogásra van szükségünk, mivel a gazdasági és környezetvédelmi szempontokból is szükségessé vált a megtermelt energia hatékony és takarékos felhasználása.

Kutatások és gyakorlati próbálkozások alapján megállapítható, hogy a megújulók között Magyarországon jelenleg a biomassza felhasználása a legmegfelelőbb, mivel a mezőgazdaságban termelődött melléktermékek mennyisége könnyen számíthatók és jól hozzáférhető módon állnak a rendelkezésünkre. Az energiatermelésre használható biomassza másik része a célirányosan energiatermelésre előállított lágú- és fás szárú energiaültetvények, melyeket főleg tüzeléssel hasznosítanak.

Kutatásomban a megújuló energiaforrások térnyerésének bemutatását követően fel szeretném vázolni, hogy Magyarországon nagyon sok olyan terület van, ahol a megtermelhető biomassza energetikai felhasználása számos kedvező hatást fejthet ki. Ilyenek lehetnek az új munkahelyek kialakulása, a kedvezőbb energiaköltségek lehetősége hosszú távon, illetve a környezettudatosabb energia előállítás megvalósítása.

Finanszírozási rés az élelmiszeriparban

Domán Csaba¹, Vásáry Miklós²

Agrárgazdasági Kutató Intézet¹, Földművelésügyi Minisztérium²

doman.csaba@aki.gov.hu¹, miklos.vasary@fm.gov.hu²

Az Európai Unió (EU) a 2014-2020 időszakban (ismét) lehetővé teszi a pénzügyi eszközök alkalmazását a vidékfejlesztési programokban. A pénzügyi eszközök a visszatérítendő támogatások bizonyos formái, amelyek célja a finanszírozási források bővítése. Az Európai Bizottság célja, javaslata, hogy a pénzügyi eszközök használata a következő programozási időszakban tovább bővüljön, mivel a hagyományos támogatási forma mellett ezt egy hatékonyabb és fenntarthatóbb alternatívának tekinti.

Magyarországon e finanszírozási forma alkalmazását különösen indokolja, hogy a pénzügyi válság hitelezésre gyakorolt hatása igen jelentős volt. A kínálati korlátok miatt a kockázatosabb ügyfelek nem, csak a nagyon jó hitelképességű vállalati ügyfelek juthatnak hitelhez. A pénzügyi válság a mezőgazdaság mellett az élelmiszeripart is fokozottan érintette a források beszűkülése miatt. Az ezekben az ágazatokban tevékenykedő vállalkozások számára a piaci források nem, vagy nem elégséges mértékben érhetőek el. A pénzügyi eszközök célja lényegében e rés kitöltése, amely ezen ágazatok számára különösen nagy jelentőséggel bír.

A pénzügyi eszközök szükségességét megalapozandó első lépésként ex ante elemzést (gap elemzést) végeztünk, amelynek célja az optimálistól elmaradó befektetési lehetőségek beazonosítása és a már említett finanszírozási hiányosságok feltárása, amelyet a tervezett piaci eszköznek indokolt kitöltenie.

Jelen tanulmányban az élelmiszeriparra vonatkozó megállapításainkat közöljük összefoglalva. A gap elemzéssel összefüggésben hipotézisünk, amelyet vizsgálatainkkal ellenőriztünk, hogy a válság miatt a hitelezési kínálatban a jelentkező visszaesés nem érintette egyformán az élelmiszeripar gazdaságát.

A könyv mint dísz tárgy, ajándéktárgy, fétis

Domokos Áron

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár

domokos.aron@ke.hu

Ha valaki manapság egy nagyobb könyvesboltba/könyvpalotába tér be, a fogyasztási szokásokat követő és alakító értékesítés-menedzsment polc-pszichológiájának köszönhetően igen hamar felfedezheti a pénztár közelében a rövidke szövegeket tartalmazó ún. ajándékkönyvek színes-szagos hadsorát. Az arany, ezüst, élénk színekbe öltöztetett, keményfedeles, hol zsebkönyv, hol miniatűr, hol átlagos nagyságú tárgyak érzéki megjelenése és léleksimogató tartalma a bizonytalan vásárlót hamar levehetik a lábáról, s mintha csak egy cukrászdában lenne, vagy magát, vagy valamilyen ismerőst gyorsan meglepheti velük. Az ajándékkönyv (gift-book) bár régi múltra tekint vissza, s akár a könyvpiar néhány más nagy műfaja/csoportja (magazinok, utazási könyvek, ponyvaregények stb.) túlélőnek számít a digitális világban, kultúrakutatási szempontból mégis elhanyagoltnak mondható: egyáltalán mi számít ajándékkönyvnek ma, mi alapján határozzák meg a műfaját? Műfajnak tekinthető-e egyáltalán? Hány fajtája/típusa van? Mennyire határozza meg mai létmódját közel kétszáz éves története? Az itthoni olvasmány-szerkezet/sítlus koordináta, illetve a könyvpiar rendszerében hol helyezkedik el? Milyen a célközönsége és milyen olvasási/használati módot ír elő? Mit árul el korunk olvasóiról és mennyi esélye van a továbbiakban a fennmaradásra? Tanulmányomban egy kiemelt sorozat (Helen Exley) példáján keresztül vizsgálom meg e kérdéseket.

Controlling: Management, vagy Leadership?

Fabricsius-Ferke György

Edutus Főiskola, Tatabánya-Budapest

ferke.gyorgy@edutus.hu

Vezetés-módszertani szempontból vizsgáljuk a Controllingot, és esetpéldákkal szemléltetünk a következő elemző gondolatmenetben. Célunk az, hogy megállapítsuk: milyen vezetési stílust és szervezeti eszközöket célszerű használni a Controlling feladatok megoldására? Mit mond a vezetéstudomány: Menedzsment vagy Leadership a célszerű vezetési módszer a Controllinghoz? Hogyan állíthatóak szembe, vagy éppen egymás mellé a vállalatigazgató és a controller alkalmazandó módszerei? Először áttekintjük a vezetésmódszertannak a témához kapcsolható ismereteit és megközelítéseit, és ehhez kötjük feltételezéseinket. Sorrendben tekintve: a tulajdonság-elmélet szerint a vezető személye, képességei a meghatározóak. A magatartás-elméletben az egyes esetekben tanúsított reakciókon van a hangsúly, míg a kontingencia elmélet alapján a szituációs tényezők a döntőek. A Fiedler féle LPC modell kapcsolatot teremt a szituációs tényezők, a csoport meghatározott helyzete, és a különböző helyzetekben tapasztalható vezetői magatartások között. A participatív vezetés szerint azt vizsgálhatjuk, hogy a leírt 7 tényező milyen kapcsolatban lehet a vezetői magatartást meghatározó 5 magatartás-formával. Ezek után a Controllingot, mint szervezési és egyben vezetési tevékenységet a kortárs elméletek megközelítésével kezeljük, kiemelve a rendszer sikeres bevezetésének vezetési feltételeit. Ezek segítségével tanulmányozhatókká tesszük a vezetési módszerek hatásmechanizmusait. Esetpéldaként alapesteket mutatunk be a controlling bevezetési lehetőségeiből: a „nincs rendszer” helyzetet, a késleltetett bevezetést, a verseny hatására történt bevezetési helyzetet, a kvázi-verseny helyzetet és az ehhez kapcsolódó kvázi-controllingot, ugyanakkor a verseny hiányának esetét is. Az esetpéldák természetesen nem törekedhetnek teljeskörűsége, lényegében szélsőséges helyzetek, amelyekkel a példaszzerűséget célozzuk meg. A következtetések levonásában vizsgáljuk a vezetői szempontok érvényesülését, és eljutunk egy „kritikus tényező-tömeg” összefüggés megfogalmazásáig is, amelyek a tényezők megadott arányú összetett együttes fennállásával érhetőek el az eredményes controlling bevezetés és alkalmazás érdekében.

Egyetemista hallgatók filmnézési szokásai

Horváth Ádám, Gyenge Balázs

Szent István Egyetem

adam.sasu@gmail.com, gyenge.balazs.mark@gtk.szie.hu

A mozikban történő, illetve az otthoni filmnézés kifejezetten jelentős szerepet kap az egyetemisták életében Magyarországon is, ahogy arra korábbi, a szabadidejük felosztását vizsgáló kutatások is rámutattak. Az otthoni filmnézés egyre növekvő szerepe jól nyomon követhető emellett a különféle számítógépes tevékenységeket vizsgáló felmérésekben is. Mondhatni a digitális multimédia új korszakát éljük, amelyben jelentős átalakulást láthatunk mind a filmforgalmazásban, mind a fogyasztók elsődleges információszerezési – illetve egy-egy adott film vélt értékének meghatározására használt – módszereiben, különös tekintettel az internetre. Az iparág legjelentősebb kihívásaként sokszor az online feketepiac, vagyis a kalózkodás jelenik meg. Az erre adott válaszok azonban valószínűleg sokkal eredményesebbek volnának, ha követnék a zeneipar – vagy épp a tőlünk nyugatra már jól bejáratott on demand médiaszolgáltatók – példáját, és erőforrásaikat átterelnék a változó igények kielégítésére és a versenyképes alternatívák kínálatára.

Jelen tanulmány egy pilot kutatás eredményeit vizsgálja, melyet egyetemista hallgatók filmnézési szokásaikkal kapcsolatosan folytattam. A tanulmányban kiemelten kezelem a különféle befolyásoló tényezőket és információs forrásokat, melyek hatással vannak a hallgatók döntéseire mind a filmnézési módszer, mind a konkrét film kiválasztásának tekintetében. Főbb eredményei között ki kell hangsúlyozni az olyan hagyományosan sokra tartott befolyásolókat alacsony megjelenését, mint a filmes díjátadók vagy az információ összegző weboldalak (mint például az Internet Movie Database vagy ismertebb nevén iMDB); a kalózkodás mindent elsöprő erőfölényét a jelenlegi filmnézési trendekben; valamint azt, hogy megjelentek a legfontosabb elvárások a legális on demand megoldások, valamint streaming oldalakkal szemben (melyek hozzásegíthetik ezek szolgáltatóit, hogy valódi alternatív választásként jelenjenek meg a fogyasztók számára).

Mikro gazdasági folyamatok a fiatalok mobilitásának szempontjából

Horváth Klaudia

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

horvath.klaudia@uni-miskolc.hu

A mobilitási döntések során egyéni és makrogazdasági motivációs tényezők is szerepet játszanak. A TÁRKI migrációs terveket vizsgáló felméréseinek eredményeiben látható, hogy leginkább a fiatal generációban található meg a motiváció a vándorlásra.

Migránsnak tekintjük, ha valaki egy országot elhagy, hogy egy másik országban életvitelszerűen folytassa életét, függetlenül attól, hogy milyen okból és indokkal megy el, illetve esetleg milyen gyakorisággal tér vissza az elhagyott országba. Jelen tanulmányomban a migrációban részt vevő fiatalok mikroökonómiai elemzését kívánom elvégezni.

Statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre a migráns fiatalok egyéni jellemzőiről. Egyéni jellemzők alatt többek között a személy társadalmi tőkéjét, a mobilitási attitűdöket, a személyiségjellemzőket, a nyelvtudást és iskolai végzettséget értem.

A kutatásomhoz felhasználtam a Magyar Ifjúság 2012-es felmérését, ami az eddigi legátfogóbb vizsgálat a fiatalok migrációjáról. A kérdőív egyaránt rákérdez a hajlandóságra és a tapasztalatra a külföldi munkavállalás illetve tanulás tekintetében. Továbbá, a 2011. évi teljes népszámlálási adatállományt felhasználva nyertem ki egyedi adatokat azokról, akik külföldön tartózkodtak illetve éltek a népszámlálás időszakában vagy a népszámlálás előtt, legalább egy évet.

Külön részben kitérek a felsőoktatási és középiskolai mobilitásra, és bemutatom az ebben a témában eddig elkészített interjúk eredményeit.

Egyfajta „brain drain” (agyelszívás) jelensége áll fenn, amennyiben a magasan képzett fiatalok külföldön kívánnak továbbtanulni vagy dolgozni. Ez alatt annak a kockázatát értjük, hogy az állam elveszíti a fiatalok tanulásába és képzésébe fektetett beruházását. A tanulók mobilitásának szociális következménye lehet a társadalmi egyenlőtlenség növekedése. Egyes tanulmányok arról számolnak be, hogy a nemzetközileg mobil tanulók a tőke (gazdasági, szociális, kulturális) magasabb szintjének birtokában vannak, nem mobil kortársaikhoz képest (Bourdieu 1984). A Educational Results Study szerint a cserediákoknak növekedtek az interkulturális kompetenciájuk, nyelvtudásuk és más országból jövő embereken alapuló barátsági hálózatuk. Emellett nagy arányban előfordulhat, hogy azok, akik már bizonyos külföldi tapasztalattal rendelkeznek, megvan bennük a vágy, hogy a jövőben más államban éljenek.

Összeomló deterritorializáció. A posztmodern és a társadalmi gyorsulás

Horváth Márk¹, Lovász Ádám²

Absentology Műhely¹, Budapest

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar², Budapest

purplemark@hotmail.com

Korunk társadalomelméleti diskurzusában egyre fokozódó mértékben van jelen az osztársadalmi szintre vetített gyorsulás, azaz a sebesség növekedésének társadalmi fejlődésként történő azonosítása. A felgyorsulásnak ugyanakkor léteznek alternatív, kritikai változatai, diskurzusai is, amelyek a vélt sebességnövekedés destruktív hatásait emelik ki, szembehelyezkedve a modernitás mitikus struktúrájával, megalkotván saját szubkulturális vonulatukat. Előadásunkban erre a kritikai vonulatra reflektálnánk, pontosabban ennek az 1960-as 1970-es évekbeli posztmodern megnyilvánulásaira.

Előadásunk öt szerző életművére összpontosít, nevezetesen *Gilles Deleuze és Felix Guattari*, *Jean-Francois Lyotard*, *Jean Baudrillard* és *Paul Virilio*. Virilio kapcsán kiemeljük a dromológia kifejezést, amely akár elméleti keretként szolgálhat a többi szerző gondolatosságának fejtegetése közben. A dromológia a sebesség társadalmi hatásaival, annak radikális negativitásával foglalkozó tudomány, így a sebesség által meghatározott társadalmi-politikai rendszert Virilio dromkráciának nevezi.

Mit ért Deleuze-Guattari deterritorializáció alatt? A kapitalizmus egy olyan társadalmi immanencia, amelynek működési elve csakis a sajátja, hiszen minden korábbi társadalmi együttélési formát összeomlaszt és magába integrál anélkül, hogy alternatív elveket vagy világképet kínálna, hiszen a krízis, és annak kitermelése a kapitalizmus belső lényege. Elmoossa a határokat, összeomlasztja a meglévő társadalmi formákat és egy differenciálódástól mentes dekódolt roncs társadalmat hoz létre. Azonban mindemellett példátlan társadalmi egyenlőtlenségeket is termel. Deleuze-Guattari tehát a deterritorializáció állapotához kritikusan viszonyul. Baudrillard szimulakra elméletében a jelek elveszítik a referenseikhez való kapcsolódásaikat, és egy értelmetlen, szimbolikus tartalomtól mentes "hipervalóságot" alkotnak. Lyotard nézetében a fejlett kapitalizmus együtt jár a libidinalitás extrém szintre való emelésével, amelyben egyszerre jelenik meg a szexualitás perverziója és a halál akarása.

Előadásunk és tanulmányunk az említett szerzők kulcsfogalmainak áttekintéséből, valamint aktualizálásából állna, ezzel hozzájárulva a posztmodern társadalomelmélet megértéséhez.

A választójog mint emberi alapjog

Horváth Mihály Ferenc

Vas Megyei Redőr-főkapitányság Hivatala, Szombathely

horvath.mihaly@t-online.hu

Előadásomban a választójoggal mint alapjoggal foglalkozom. Először a témához kapcsolódva az alapjogokat különböző szempontból vizsgálom, majd a második részében a választójog alapjogi tartalmával és a magyar választási rendszerrel foglalkozom.

Az előadásban a következők szerint mutatom be a választójogot mint emberi alapjogot: emberi jogok, alapvető jogok, ezen belül az alapjogok kialakulása és fejlődése, értékrendi csoportosítás és a korlátozható és nem korlátozható alapjogok, az alapjogok felosztása jellegük szerint, s az emberi jogok védelme. A választójog mint politikai részvételi jog tárgyalása során kitérek a közvetlen és a képviseleti demokrácia kialakulására, s a magyar parlamenti választási rendszer sajátosságaira, változásaira a rendszerváltástól napjainkig.

Az emberi jogok kérdésköre – léte és jellege – még ma is foglalkoztatja a kutatókat. Ez a kérdéskör kiterjed az egyén és a közösség, azaz az egyén és az állam viszonyára, az emberi szabadság és az egyenlőség vizsgálatára. Az emberi jogokat ma úgy értelmezzük, mint olyan jogokat, amelyek természeti és társadalmi lényeként az embereket egyenlően megilletik. Ezen jogok nem az állam által adott jogok, de ezeket az államnak el kell ismerni és tiszteletben kell tartani.

Az alapjogok érvényesülésének legfontosabb biztosítéka azok alkotmányba/alaptörvénybe és törvényekbe foglalása. Az alapvető jogok értékrendje áthatja a jogrendszer egészét ezzel biztosítva azok gyakorlását. Az emberi jogok tényleges megvalósulásának biztosítéka az államhatalom gyakorlásának demokratikus rendszere, s ebben meghatározó alkotmányos értékkel bír az alapvető jogok biztosítása, védelme és ennek intézményrendszere. A politikai részvételi jogok körébe tartozik a választójog és a közvetlen részvételt biztosító jogok, így a népszavazás, a népi kezdeményezés és a petíciós jog. Az előadásban a választójog tárgyalásának kiindulópontja a közvetlen és a képviseleti demokrácia vizsgálata.

A választójog politikai alapjogként hat az Országgyűlés megteremtésére, emellett összetételének alakítására is. A választójog az alkotmány két fő szabályozási tárgyköréhez kötődik így, ezek az alapjogok és az államszervezet felépítésének és működésének alkotmányos szabályozása. A választójog tehát participációs jog – a közügyekben való részvétel – és a képviseleti legitimáció záloga.

Pályaválasztási döntéshozatal hátrányos helyzetű 14 évesek körében

Karlovitcz János Tibor

Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Miskolc

bolkarlo@uni-miskolc.hu

Fókuszcsoporthoz interjú módszerével Borsod-Abaúj-Zemplén megyében élő hátrányos helyzetű, 14. életévüket betöltött általános iskolás, nyolcadik évfolyamos tanulókat kérdeztünk ki 2015. május-júniusában. Arra voltunk kíváncsiak, milyen (foglalkozási) jövőképpel rendelkeznek, és ehhez milyen előzetes tájékozódás után választják meg továbbtanulásuk irányát: szakmát, vagy általános képzést nyújtó középiskolát.

A kikérdezést az ugyancsak a Miskolci Egyetemen oktató *Gyukits György* szociológus kollégámmal végeztük. Az iskolákban töltött idő alatt ún. gondolati térkép készítésére is sor került, továbbá mindegyik intézményben előzetesen elolvastuk az adott iskola pedagógiai programját, hogy ti. milyen eszközökkel és módszerekkel segítik a pályaválasztási, pályaorientációs tevékenységeket. Összességében 15 iskolában 17 csoportban 149 tanuló kikérdezésére került sor, 17 gondolati térkép készült, és 15 iskolának tanulmányoztuk a pedagógiai programját – azonban utóbbiak közül többnek főként az anyaintézményére vonatkozott ez a dokumentum, s nem arra a tagintézményre, amelyben ténylegesen jártunk, amelyekben a hátrányos helyzetű tanulókat találtuk.

Eredményül többek között azt kaptuk, hogy a hátrányos helyzetű tanulóknak gyakorlatilag mindegyike a(z oktatás)politika által preferált, ún. hiányszakmát választja – legalábbis, ami a továbbtanulásuk irányát illeti. Ugyanakkor ténylegesen olyan középfokú intézményekbe – és ezek között mintegy fele részben találunk magán-, illetve egyházi fenntartásúakat – nyernek felvételt, amelyekben a tanulók (ennek okait további vizsgálatokkal lehetne feltárni) mintegy 60-85%-a nem fejezi be azt a szakmát, amire felveszik. Megjegyzendő az is, hogy a vizsgálati minta 4%-a eleve nem tanul tovább; ők mind lányok, akik a „jövőjüket” eleve közmunkásként képzelik el. Azt tapasztaltuk, hogy minél szegényebb környezetből érkeztek, annál inkább külföldön szeretnének boldogulni.

A hátrányos helyzetű tanulók választási döntésüket túlnyomórészt környezetük szóbeli beszélgetései alapján hozzák meg. Jelentős szerepe van a kortárs csoport bátorításának, támogatásának. Osztálytársak gyakran választanak úgy adott szakmát, hogy követik a közösség „hangadójának” választását. Kiemelten fontos számukra, hogy adott végzettséggel azonnal munkába lehessen állni (és legyen is azzal elhelyezkedési esély, biztos lehetőség), pénzt lehessen keresni.

Az iskola a döntéshozatalukban nem tud segíteni – amikor megpróbál, a diákok elutasítják. A szülők ebben a környezetben nem tudnak segíteni – a pályaválasztási döntést, és annak felelősségét teljes egészében gyermekükre bízzák.

Rettenetes – túlélhető – felemelő. A szülésélmény és a szülési hajlandóság összefüggései

Kisdi Barbara

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest

kisdi.barbara@btk.ppke.hu

A modern szüléskultúra számtalan kihívással néz szembe napjainkban egy többirányú folyamat eredményeképpen, amelyben szerepet játszanak többek között a kortárs társadalmi nemi szerepértelmezések, a szülés kritikai mozgalmi, a szülés területén is megjelenő fogyasztói igény számonkérése, a szülő nő identitásának definíciós kísérletei, a kommunikációs csatornák és az ismeret-/élményátadás robbanásszerű kiszélesedése és felgyorsulása, vagy a legitimációs stratégiák új irányvonalai a szülés-születés területén. A szülés élménye igen összetett jelenség, ami olyan szubjektív módon megélt és értelmezett fiziológiai és pszichológiai folyamatokat foglal magába, amelyeket különböző társadalmi, környezeti, szervezeti és politikai körülmények befolyásolnak. A szülésről folyó hagyományos diskurzus elsősorban fiziológiai összefüggéseiben értelmezi a szülést, s csak az elmúlt években vált a szülésélmény önállóan is vizsgálati tereppé, feltételezve különféle rövid- és hosszú távú hatásokat. A vizsgálódások elsősorban a pszichológia területén zajlanak, de a téma fontos kihívást jelent a többi társadalomtudományi diszciplína számára is.

Az elmúlt hét hónapban hat BA-s egyetemi szociológushallgató aktív bevonásával negyven olyan édesanyával készítettünk interjút, akinek van egy évesnél nem idősebb gyermeke. A téma a szülésélményben megjelenő összefüggések feltárása volt, különös tekintettel a további gyermekvállalási hajlandóságra. Kérdéseink a gyermekvállalással és a szüléssel kapcsolatos elvárásokra, vágyakra, tapasztalatokra, élményekre és értelmezésekre fókuszáltak, az elemzéskor pedig az egyéni narratívákban megjelenő élményanyag tematizálására és belső összefüggéseinek értelmezésére törekedtünk. Az első eredmények arra világítanak rá, hogy a szülés élményének értelmezése elsősorban az előzetes elvárások függvénye, amely elsősorban ebben az értelmezési keretben befolyásolja a további szülési hajlandóságot. Előadásomban e kutatás első eredményeiről kívánok beszámolni.

Tanuló felnőttek általános komfortérzésének vizsgálata

Kispálné Horváth Mária

**Nyugat-magyarországi Egyetem Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató
Központ, Szombathely**

kispalne.horvath.maria@nyme.hu

Előadásomban formális és nem formális módon tanuló felnőttek általános komfortérzésére fókuszálok egy empirikus kutatás eredményeinek bemutatásán keresztül. A komfortérzés az olvasatom szerint komplex jelenség, ernyőfogalom, melynek – összefüggésben napjaink gazdasági, munkaerő-piaci és társadalmi változásaival valamint a felnőttkori tanulással – különféle dimenzióit különböztetem meg. Az általános komfortérzés tekintetében az egzisztenciális és a mentális biztonságérzetet, a társas kapcsolatokat és az időszerkezetet tekintem olyan dimenzióknak, melyekben a komfortérzés elemzési szempontból megragadható. A felnőttkori tanulási komfortérzéssel kapcsolatban ugyanezen dimenziókat egészítem ki egy ötödikkel, a tudás dimenziójával.

A Vas megyében folytatott kérdőíves kutatásban 1225 felnőtt vett részt, akik közül 875 fő formális, 350 fő nem formális keretek között képezte magát az adatfelvétel idején legalább két hónapja. Az általános komfortérzéssel kapcsolatos kutatási eredmények ismertetése során a felnőtt tanulók egzisztenciális biztonságérzetének bemutatásakor többek között kitérek a szubjektív anyagi helyzetükre és a munkával kapcsolatos kérdésekre (pl. munka biztonsága és élvezete, munkahelyi kontroll, munkajövedelem méltányossága). A mentális biztonságérzet kapcsán az aktuális mentális jóllétre, a külső és belső életcélok jelentőségére, a különféle tényezőkkel kapcsolatos elégedettségre (pl. eddigi és jelenlegi élet, szakmai életpálya, iskolai végzettség, szaktudás, egészségi állapot) és azok fontosságára, a jövőképre és a szorongási okokra koncentrálok. A társas kapcsolatokkal összefüggésben a társas támogatottság mennyiségi és minőségi mutatóit, míg az időstruktúrával kapcsolatban a különböző szabadidős tevékenységek fontosságának megítélését és gyakoriságát ismertetem.

Nemzetköziesedési tendenciák lecsapódása, és azok következményei a végzett hallgatók körében

Kiss Zsuzsanna, Kőmíves Péter Miklós

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Debrecen

kiss.zsuzsanna@econ.unideb.hu, petermiklos.komives@gmail.com

A 21. század felsőoktatásának egyik legjellemzőbb trendje a nemzetköziesedés folyamata. Értelmezésünk szerint a nemzetköziesedés egyszerre jelenti az oktatói és hallgatói mobilitás arányának növekedését és ezzel párhuzamosan a felsőoktatási campusok nemzetközi jellegének erősödését is, amely egyértelműen megjelenik az egyetemi polgárság multinacionalizálódásában is.

Kutatásunk egyik motiváló ereje a Debreceni Egyetem nemzetköziesedett jellege, hiszen az intézmény 30000 főt meghaladó hallgatói közösségének közel 15%-a tekinthető külföldi hallgatónak. Az itt kínált idegen nyelvű kurzusok és képzések palettája igen sokszínű: tantárgyak, alap- és mesterszakok, osztatlan képzések és szakirányok is elérhetőek angol nyelven, ráadásul a hallgatók képzése nem ritkán „keverten” történik, ahol együtt tanulhatnak a teljes képzési időre érkezett külföldiek az egy-két szemeszteres mobilitási programban résztvevő vendéghallgatókkal és a szakmai ismeretek iránt idegen nyelven érdeklődő magyar hallgatókkal.

Tanulmányunk célja, hogy a Magyarországon sikerrel működő Diplomás Pályakövetési Rendszerben elérhető adatok segítségével elemezzük, hogy milyen arányban mennek a végzett hallgatók, diplomások külföldre dolgozni. Vizsgálni kívánjuk továbbá, hogy általában véve milyen arányban jutnak el a hallgatók ösztöndíjasként külföldi képzőhelyekre, és ez később hogyan befolyásolja helyzetüket a munkaerő-piacon, így kiemelten az elhelyezkedés gyorsasága, a bérek mértéke és a szakmai illeszkedés tekintetében.

A formalizált minőségbiztosítás egyik fontos eszköze, a Diplomás Pályakövető Rendszer által elérhetővé tett adatok elemzését követően kísérletet teszünk a felsőoktatásban általánosan is hasznosítható jó gyakorlatok megfogalmazására, amelyek segítségével az egyetemek által nyújtott képzések a mainál több előnyt biztosítsanak az azokat elvégző hallgatók számára. Az így megfogalmazott javaslatok implementálását követően közvetlen gyakorlati hasznot is hajthatnak a felsőoktatási intézmények számára is, hiszen a kimeneti eredmények közvetlen becsatornázásával növelhető az egyetemek nemzetköziesedésre fordított forrásainak felhasználási hatékonysága is.

Társadalom és információbiztonság. A humán információbiztonság a digitális korban

Kollár Csaba

Nemzeti Közzolgálati Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskola, Budapest

[**drkollarcsaba@gmail.com**](mailto:drkollarcsaba@gmail.com)

Az információs társadalom, illetve azzal párhuzamosan futó, majd azt idővel leváltó digitális kor, vagy más néven az adatok kora a korábbi korokkal ellentétben már elsősorban nem a materializálódott, hanem a szimbolikus gazdasági javakra, vagyis az adatokra, az információkra, s az ezekből képzett tudásra fókuszál. Az adatok, az információk és a tudás felértékelődése számos folyamatot indít el, a tanulmány ezek közül elsősorban kettővel foglalkozik részletesen. Egyfelől ezen javak birtokosai idővel megtanulják értékelni ezeket a javakat, s erőforrásokat organizálnak a tárolásra, a védelemre, a műszaki/informatikai megoldások szükségyszerű javítására. Másfelől az értékek közvetlen (például adatlopás), vagy közvetett (például adathordozó) megszerzése a társadalom egészét érintő újfajta bűnözői csoportok megjelenését és számának dinamikus növekedését jelzi.

A társadalom tagjainak jelenleg még szokatlan az újfajta értékfókusz. Az idősebbek egy része idegenkedik az új eszközöktől és alkalmazásoktól, a fiatalabbak pedig – különösen az Z generáció tagjai – ugyan magától értetődő természetességgel használják ki a digitális kor által nyújtott digitális lehetőségeket, de megfélemlenek az ezeken a platformokon megjelenő veszélyektől. A kiberbűnözés tág fogalmi kerettel bír, s beletartozik többek között a személyes, illetve titkosnak minősített vállalati/szervezeti információk megszerzése, a jelszóval védett személyes fiókokba (például Facebook), vállalati intranetes hálózatokba történő illetéktelen belépés, a személyiséglopás, a személyről, illetve a vállalatról rendelkezésre álló információk ártó szándékú megváltoztatása, illetve hamis információk terjesztése. Az előadás a társadalom tagjait és csoportjait (beleértve a vállalatokat is) érő, elsősorban nem programozói tudást feltételező támadásokat és ezek lehetséges elkerülésének módjait mutatja be a humán információbiztonságra fókuszálva.

Belgium a választások és államreformok labirintusában

Kőváriné Ignáth Éva

Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi Tanulmányok Intézet, Budapest

kovarine@uni-corvinus.hu

A belga politikai és alkotmányos berendezkedés különleges formáció. Az unitárius állam transzformációja során egy sajátos jegyekkel bíró föderális berendezkedés alakult ki a 20. század folyamán, amely a mai napig változik. A dezintegráció mérföldkövei az államreformok, amelyek az egész állam struktúrájában, működésében módosulásokat hoztak, fokozatosan bontva az unitárius állam kereteit. Maga az ország az elmúlt néhány évben többször szerepelt az újságok címlapján, hol létének végét vizionálták a cikkek, hogy pedig a kormányalakítás hosszának rekordját említették (mely a 2010-es föderális választásokat követően 541 nap volt). A 2011-es megállapodás, a hatodik államreform vetett véget a maratoni kormányformálásnak. A többlépcsős reform, melynek címe Hatékonyabb föderális állam, autonómabb entitások, bevezetésre került. A 2014-es választásokat követően egy kamikaze koalícióként is emlegetett kormány jött létre – miért e „becenév”? 2016 januárjában újabb hír kavarta fel a belga belpolitikai életet, miután Bart de Wever, a szeparatista húrokat is pengető N-VA vezetője felvetette az újabb államreform gondolatát.

Jelen tanulmány egyrészt a hatodik államreformhoz vezető folyamatot kívánja megvilágítani, külön hangsúlyt fektetve a belpolitikai és gazdasági tényezőkre, a szubnacionális entitások viszonyán keresztül. Milyen változásokat hozott a kopernikuszi reformként is aposztrófált egyezmény a föderális központ és a régiók, közösségek viszonyában? Merre tart a belga föderáció?

Az idősödő fogyatékossgal élő emberek társadalmi kihívásai

Laki Ildikó

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

b.laki.ildiko@gmail.com

A jelenkori társadalom aktív jellemzői között tartjuk számon az idősödés problémáit. Ez a kifejezés nemcsak magát az idősödő vagy előregedő társadalmat jelenti, hanem azokat a mellékes tényezőket is, amelyek ezzel a helyzettel, státussal járnak. Az elmúlt évtizedekben az életminőség javulásával, az életmód állandó változásával egyre inkább kitolódik az életkor. A magyar társadalomban a nők születéskor várható életkora a hetvenes éveikre, a férfiaké pedig a hetvenes éveik közepére tehető. Az életkor kitolódása mellett egyre magasabb életszínvonalon, anyagilag stabilabb formában éljük mindennapjainkat. Viszont ebben az ún. idősödő társadalomban megjelennek azok a társadalmi csoportok is, akiknek nem vagy csak kevésbé jellemző az életükre a teljeskörűség, az életminőség magasabb státusa. A fogyatékossgal élő idős emberek csoportja az időseken belül is egy igen jelentős csoportot képvisel, mely csoport akadályozottsága akár többrétű, halmozott is lehet.

Az előadás központi gondolata az idősödő (65-) és idős (80-) fogyatékossgal élő emberek társadalmi problémáinak köré épül, azzal a feltett kérdéssel, vajon milyen életminőség jellemzi az érintettek mindennapjait, milyen problémával küzdenek az idősödés és a fogyatékossgából adódóan, milyen társadalmi segítségnyújtást igényelnek és miként élik meg az öregséget.

Az előadásban a központi gondolat mellett bemutatásra kerül az idősödő és idős társadalom intézményrendszere, a szociális juttatások köre és a közvetett, illetve közvetlen érintkezési területek, amelyek az idős emberekkel kapcsolatban állnak. Végül megfogalmazódik az a kérdés is, mit jelent ma, a mai társadalomban idősnek lenni.

Egy forrás – és annak tanulságai

Marjanucz László

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Szeged

marjan@hist.u-szeged.hu

Előadásomban egy konkrét forrás elemzésével foglalkozom. Az irat a Temesvári Tartományi Kormány helyzetelemzését tartalmazza III. Károly második török háborújának befejezése kapcsán. Eredetije az Országos Levéltárban, a Temesvári Adminisztráció iratai között található a 129. sz. fasciculusban. A forrást Baróti Lajos közölte a temesvári Történelmi és Régészeti Értesítő 1911. évi számában. A mindössze három oldalas irat jól megvilágítja a bánsági közállapotokat, amelyek a térség déli részén álltak elő az 1738-39-es török háború után.

Mindenekelőtt a tartományi igazgatóság értékelésének hangsúlyai az érdekesek: a törökkel elért béke konzekvenciái között első helyen a megbomlott rend helyreállítása. A termelés újraindítása, az emberek újratelepítése elsősorban igazgatási kérdésként merült föl. Figyelemre méltó a helyzet kulcsembereinek megnevezése: a falusi kenézek és rangidős előljárók, akikre a lakosság hallgat, és akiken keresztül a hatósági rendeleteket egyáltalán kommunikálni lehet. A béke kormányzati fölfogásban főként a csoportos rablások, tolvajlások megszűnését, azok hiányát jelentette. A bűncselekményeket egyfajta belső hadiállapotnak tekintette a külső háború lezárása után. Mindezen meglátások, fölfogások formailag a déli kerületek igazgatóinak címzett utasítás keretében jelennek meg.

Nők a munkaerőpiacon, különös tekintettel a női vezetőkre és vállalkozókra

Matiscsákné Lizák Marianna

Eszterházy Károly Főiskola, Eger

matiscsakne@ektf.hu

Mint tapasztaljuk, a foglalkoztatás növelése egy kiemelt cél napjainkban, nemcsak Magyarországon, de az Európai Unióban is. 2010-ben elfogadásra került az Európa 2020 stratégia, melyben a megfogalmazott célkitűzéseket 2020-ra az EU egészének teljesítenie kell. Így a foglalkoztatás területén biztosítani kell, hogy a 20-64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot. A magyar nemzeti vállalás 75%-os számértéke is jelzi, hogy a hazai kormány a foglalkoztatási ráta növelését tekinti az egyik legfontosabb prioritásának, és egyben tükrözi azt a kormányprogramban megfogalmazott célt is, hogy 2020-ig 1 millió új, adózó munkahely jöjjön létre.

A hazai munkaerő-piaci adatsorokat elemezve azt látjuk, hogy a nők munkaerő-piaci részvétele tartósan és jelentősen elmarad a férfiakétól, a női munkavállalók helyzete egyértelműen kedvezőtlenebb a foglalkoztatásban, különösen a vezetésben és a vállalkozások élén, mint a férfiaké. Ezt számos tényezővel lehet magyarázni, társadalmi, műszaki- technológiai, szervezeti és egyéni tényezőkkel egyaránt.

Az előadásomban rámutatok a munkaerő-piac gender aspektusaira, vizsgálom nemek szerinti bontásban, elsősorban a vezetői pozíciókra fókuszálva a munkaerő-piaci adatsorokat. A KSH népszámlálási adataiból a társadalmi-foglalkozási rétegséma és a munkajelleg csoportosítás adataira támaszkodva vonok le következtetéseket, hiszen a vezető pozíciókat elemezve még inkább azt tapasztaljuk, hogy a nők hátrányban vannak, és egyértelmű a vertikális szegregációjuk. Az előadásban rá kívánok világítani ennek legfőbb okaira, bemutatom a főbb befolyásoló tényezőket és kitérek e célcsoport jellemzőinek részletes bemutatására: kor, gazdasági aktivitás, legmagasabb befejezett iskolai végzettség, nyelvtudás, családi állapot, lakhely szerint.

Az alábbi kutatási kérdésekre keresem a választ: (1) Mi jellemzi a nők munkaerő-piaci helyzetét, különös tekintettel a vezetőket és a vállalkozókat? (2) Milyen tényezők befolyásolják a nők munkaerő-piaci pozícióját? (3) Milyen tényezők határozzák meg a nők vertikális szegregációját? (4) Melyek a női vezetők és vállalkozók főbb ismérvei?

Migrációs kilátások – egy empirikus kutatás tapasztalatai

Mikó Eszter

Nyugat-magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola, Győr

mikoeszter2012@gmail.com

A Magyarországról külföldre irányuló migráció nem új keletű folyamat hazánkban. Ezen migrációs folyamatok elsősorban a fiatal korosztályokat érintik. Minden nagyobb történelmi vagy gazdasági esemény újabb és újabb migrációs hullámot indított el: akárcsak a 2008-as gazdasági világválság, vagy az Uniós munkaerő-piaci korlátok megszűnése. Egyes becslések szerint 2008 és 2015 között a külföldre kivándoroltak száma elérte az 500 ezer főt.

Előadásom célja annak meghatározása, hogy a jelenleg középiskolában tanulók között mekkora a migrációs szándék. A jelenleg középiskolában tanulók képezik országunk következő aktívkorú, dolgozó nemzedékét, így az ő kivándorlási szándékuk jelentős hatást gyakorol országunk jövőjére is. Kutatásom során megvizsgáltam, hogy mekkora a migrációs szándék közöttük, szándékuk okát, illetve a kivándorlási célországot, hogy miért azt az országot választanák a kivándorlók. A kutatást kérdőíves vizsgálat segítségével végeztem el a középiskolás végzős osztályok tekintetében. A kutatás az egész ország területére kiterjedt, hogy általános összképet kapjak a fiatalok szándékáról, továbbá, hogy megállapíthassam az ország különböző területei közötti eltérést a migrációs szándék tekintetében.

A kutatás legfőbb megállapítása, hogy hazánkban magas a migrációs szándék a fiatalok esetében ugyanakkor azok aránya, akik konkrét lépéseket tettek a kiutazásért már nem tekinthető olyannyira magasnak. A kivándorlási szándék mögött a jobb életkörülmények és a jobb munkabér áll. Bár a konkrét lépéseket tevők aránya nem tekinthető kirívóan magasnak, ugyanakkor látszik, hogy a megkérdezettek között a kivándorlási szándék kiemelkedően magas. Az nehezen megállapítható, hogy a gondolkodó személyek közül a jövőben kik lesznek ténylegesen országot elhagyók továbbá közülük később hányan térnek majd vissza Magyarországra.

Járási / kistérségi önkormányzatok Európában

Monostori Ádám

MTA KRTK RKI NYUTO, Győr

amonostori@rkk.hu

Az Európai Unióban nem képezi a közös jog tárgyát a területi közigazgatás és annak szintjei. Tehát minden tagállam saját belátása szerint alakítja ki területi beosztását és intézményrendszerét. Uniós szintű kötelező erejű rendelkezések, elvárások és ajánlások nincsenek. Ezért az önkormányzati és közigazgatási rendszerek meglehetősen változatosak Európában.

Valamennyi államról elmondható, hogy működik legalább egy közigazgatási szint a központi- és a települési igazgatás között. Ez alól csak az egészen kis területű országok kivételek. A közbeiktatott szint pedig függ az államberendezkedéstől (föderális vagy centralizált) és a történelmi hagyományoktól is. Így beszélhetünk tartományi, regionális, provinciális, megyei és járási dimenziókról is.

Szintén eltérő az országok között, hogy melyik szintet vagy szinteket ruházzák fel önkormányzati jogokkal. A dolgozat első felében az európai területi önkormányzati trendeket mutatom be, hogy milyen hasonlóságok mutatkoznak az egyes országok között.

Ezt követően történik meg a járási/kistérségi szint meghatározása. Érdekes ugyanis meghúzni a határt a járás, a megye és a régió között, pontosítani, hogy jelen tanulmányban mit is tekintek járási/kistérségi önkormányzatnak.

A járási szintű önkormányzatok definiálását követően megvizsgálom, hogy Európa mely országaiban jelennek meg a decentralizáció ezen formái. Az elemzés során kiemelt figyelmet fordítok azokra az országokra, melyekben a magyarországi járásokéval hasonló átlagos népességű önkormányzatok működnek. Ugyanis úgy gondolom, hogy érdemes lenne megvizsgálni a magyarországi járások önkormányzati szintté tételét. A hasonló méretű európai példák pedig jó alapot biztosíthatnak a reformelképzelés megalapozásához, vagy éppen elvetéséhez. Európai összehasonlításban Magyarország és Szlovákia esetén a járások és a települési önkormányzatok átlagnépessége is hasonló. Ezért úgy vélem, hogy a tanulmány a szlovákiai járási önkormányzatok esetleges víziójához is nyújthat némi kapaszkodót.

Mezőgazdasági költségrendszerek és a társadalmi innováció

Musinszki Zoltán

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

musinszki.zoltan@uni-miskolc.hu

Kaplan és Cooper a költségszámítási rendszerek négy szintjét különbözteti meg. Véleményük szerint a vállalkozások többsége második szintű, a pénzügyi beszámolót középpontba állító rendszerrel rendelkezik. A rendszer csak korlátozottan alkalmas a vezetői igények kielégítésére, a döntéstámogatásra. A folyamatszempléletet is magába foglaló harmadik szintű rendszerek testreszabottak. Jelentőségük abban rejlik, hogy a döntéstámogatók munkájuk során olyan adatokat is igénybe vehetnek – csekély többletráfordítással –, amelyeket a szervezetben már korábban összegyűjtöttek.

Kutatásom során elsőként arra kerestem a választ, hogy a négy szintű költségrendszerek elmélete érvényesül-e a magyarországi mezőgazdasági vállalkozások körében. Első lépésként a társas mezőgazdasági vállalkozások körében kérdőíves felmérést végeztem. A kérdőívek alapján megállapítható, hogy a mezőgazdasági vállalkozások számviteli gyakorlatában – ha eddig tudatosan nem hasznosított módon is – már régóta fellelhető a folyamatszemplélet. Tehát a mezőgazdasági vállalkozások a meglévő részletező nyilvántartásaik adattartalmának felhasználásával – csekély többletráfordítással – kialakíthatnak harmadik szintű rendszereket.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodók költségrendszerei tehát fejleszthetők. A fejlesztési lehetőségek feltárása, új innovatív megoldások kidolgozása érdekében társas és egyéni vállalkozók, gazdálkodók megkeresésére került sor. A lefolytatott interjúk alapján feltételezhető, hogy a kistermelői körben, illetve a kistermelői körhöz kapcsolódó ügyviteli szolgáltatások terén van lehetőség innovatív munkaerőpiaci megoldásokra. Hiszen ebben a körben is érvényesül a négy szintű költségrendszerek elmélete, azaz a meglévő nyilvántartásokban jóval több információ tartalom van, mintsem azt első ránézésre egy gazdálkodó vagy könyvelő gondolná. Így lényegi erőforrás-felhasználás nélkül bővíthetők a meglévő munkakörök, a hagyományos ügyviteli, gazdálkodási munkakörbe beintegrálhatók a döntéstámogatáshoz szükség feladatok is. A döntéstámogatás fejlesztésével pedig a teljes agrobiznisz – beleértve a helyi foglalkoztatást is – fejleszthető.

Lehet az innovációs projektek kockázatát csökkenteni a Value Methodology alkalmazásával?

Nádasdi Ferenc¹, Zarándné Vámosi Kornélia²

**Dunaújvárosi Egyetem¹, Dunaújváros
Budapesti Gazdasági Egyetem², Budapest**

nadasdi.ferenc@gmail.com, vamosinelly@gmail.com

Az innováció még mindig egy „titokzatos” folyamat, amely kiemelt szerep játszik a gazdaság és a társadalom fejlesztésében. Az innovációra eltérő nagyságrendű erőforrásokat fordítanak az egyes országok és az egyes cégek. Elemzéseink szerint a versenyben eredményes országok és cégek felismerték az innováció jelentőségét, ezért hatalmas erőforrásokat fordítanak erre a területre. Az eredmények nem mindig igazolják vissza az erőfeszítéseket. A nemzetközi szakirodalom szerint az innovációs ráfordítások mintegy 50%-a „elvész” az előre nem látott kockázatok miatt. Az innovációs eredmények hol egy garázsban, hol egy vállalat kutató laboratóriumában keletkeznek. A cégek legféltettebb titkai az innovációhoz kapcsolódnak. Kiváló példákat találunk több háború történetében, ahol egy-egy innovációs eredmény bevezetése jelentős fordulatot eredményezett a háború történetében. Érdekesen alakul a Value Methodology és az innováció kapcsolata. Több száz értékelemzési projekt (Value Analysis/Value Engineering project) eredményeit elemezve, értékelemzéssel foglalkozó magyar és külföldi cégek, intézmények jelentéseit áttekintve, arra a következtetésre jutottunk, hogy a legtöbb értékelemzési projekt innovációs eredmények lehetőségét tárta fel. Bár ezek az innovációs eredmények általában nem voltak „átütő” jellegűek, mégis azt jelezték, hogy az értékelemzés fontos eszköze lehet az innovációnak. A korábbi évtizedekben az értékelemzés elsősorban az erőforrások csökkentésére irányult. Az utóbbi évtizedben új tendencia jelent meg. A projektek növekvő számban az innovációra irányultak. A szerzők két területen kívánják bemutatni kutatási eredményeiket. Egyrészt azt kívánjuk bemutatni, hogy a Value Methodology hogyan tudja csökkenteni az innovációs projektek kockázatát. Másrészt vizsgálni kívánjuk, hogy magának a Value Methodology javaslatának végrehajtása milyen kockázatokkal jár. Fontos kutatási eredménynek tartjuk az időtényező szerepének részletezését is. Bevezettük az adott helyhez kötött „pont idő”, a „semleges idő” és az „időben változó minőség” fogalmának bevezetését. A szerzők több évtizedes államigazgatási és kutatási tapasztalataikat összegezve kísérletet tesznek arra, hogy javaslatokat dolgozzanak ki a Value Methodology beillesztésére az innovációs folyamatba.

Bevándorlás, migráció, kisebbségi jogok

Nagy Andrea

Nyíregyházi Egyetem Társadalom és Kultúra Tudományi Intézet, Nyíregyháza

drnagyandi71@gmail.com

Ma a világpolitikai események központjában a migrációs válság áll. Ebben a cikkben kisebbségjogi szempontból szeretném a helyzetet megvizsgálni. Egyrészt azzal szeretnék foglalkozni, hogy a fogadó államok milyen jogi problémával állhatnak szemben az országba beáramló „idegenekkel” kapcsolatban, és felvet-e ez a helyzet kisebbség jogi kötelezettségeket, vagy sem.

Más részről az „idegen országba” bevándorló menekült / migráns jogi lehetőségeit szeretném bemutatni. Ezért fontos, hogy a multikulturális társadalom, integráció, asszimiláció, diszkrimináció tartalmak létjogosultságát a mai európai társadalmakban újraértékeljük.

A vizsgálódáshoz mindenképpen tudnunk, ismernünk kell a menekült, gazdasági menekült / önkéntes bevándorló fogalmainak elhatárolását. Fontos értenünk, hogy a befogadó államnak van-e ezekkel az emberekkel szemben valamilyen jogi, humanitárius kötelezettsége. További problémát vethet fel, hogy a fenti kötelezettségeken túl, az adott államnak kisebbségi jogi kötelezettsége is fennáll-e, vagy sem.

Érdekes lehet ez a kérdés, mert a kisebbségi jogok egységes szabályozása odáig nem tudott eljutni, hogy a világ országai valamelyik nemzetközi szervezetben a fogalom tartalmi elemiben megegyeztek volna.

Az „új világba” beérkező személyek oldaláról azért érzékeny ez a téma, mert jogosan merülhet fel a kérdés: mennyire tarthatja meg az egyén az identitását, mint alapvető emberi jogot abban az országban, ahol letelepedni kíván.

Fontos azt is tudatosítani, mennyire kell beilleszkedni, integrálódni, vagy akár asszimilálódni a jobb élet reményében az újonnan érkezőknek. Itt jöhet szóba a kisebbségi jogok kérdése, ahol egy csoport az adott államtól akár vallási, vagy egyéb különbség alapján az adott államtól eltérő bánásmódot, megértést követelhet. Jó példa erre a „fejkendő törvény”, amely még a migrációs válság előtt született Franciaországban, de most Németországban is felmerült hasonló szabályozási igény.

Munkaerő-piaci tendenciák. Diplomás pályakezdők

Nagy Dávid, Országgh Ákos

Széchenyi István Egyetem, Győr

nagyd@sze.hu

A felsőoktatási expanzió számos változással járt, újabb és újabb kihívás elé állítva a felsőoktatási intézményeket és a munkaerő-piacra belépni kívánó friss diplomásokat. Az Európát jellemző előregedés tovább súlyosbítja az ifjúsági, ezzel együtt a diplomás munkanélküliséget, mely egyéb társadalmi problémák forrásává vált és vállhat a jövőben. A kérdés komplexitása indokoltá teszi a munkaerő-piac és a munkáltatók elvárásainak további vizsgálatait.

A gyakorlati hasznosíthatóságot szem előtt tartva, a bemutatni kívánt kutatás és az előadás a magyarországi, ágazati és nemzetközi munkaerő-piaci tendenciákkal foglalkozik. A minél pontosabb helyzetkép kialakítása érdekében az Európai Unió vonatkozó irányelvei, a magyar foglalkoztatáspolitikát meghatározó dokumentumok és a témában elérhető, egzakt mutatószámok is bemutatásra, összehasonlításra kerülnek a referátum alapját nyújtó tanulmányban. A munkáltatói oldal elvárásai, egy többségében diplomásokat foglalkoztató cégek körében végzett saját felmérésen keresztül jelennek meg az előadásban. A 2014-ben és 2015-ben végzett primer kutatás eredményeit, az EURES, az EUROSTAT, a KSH és az ILO és az OECD adatai foglalják keretbe és a 2013-as magyarországi Diplomás Pályakövetési Rendszer felméréseinek adatai egészítik ki.

A kutatás eredményeként, egyebek mellett, megerősítést nyert az idegennyelv ismeret fontossága, továbbá, hogy a versenyszférában nem elsődleges szempont, hogy a pályakezdő magasabb szintű (master) diplomával rendelkezik-e. A pálya – pontosabban – diszciplína elhagyás általános jelenség, ugyanakkor a diplomás pályakezdők 74%-ban felsőfokú végzettséget igénylő munkakörben helyezkednek el.

A testi, lelki, társadalmi és mentális egészséget befolyásoló tényezők

Nagy Edit

Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza

nagy.edit@nye.hu

A társadalom, amelyben élünk, konzum, amiről az elmúlt 26 év alatt megtapasztalhattuk, hogy nem emberpárti, nem hűségpárti, nem szeretetpárti, hanem fogyasztásra-orientált. Ennek a formációnak egy következetes célja van, mégpedig megteremteni, s fenntartani az emberben a boldogtalanságot, mint permanens életérzést, s azt a hamis üzenetet adni, hogy lelkének nihiljét, magánya miatt érzett szorongásait tárgyakkal, szolgáltatásokkal, hangulatjavító szerekkel stb. fedheti el. Napjainkra így kifejezetten igaz az állítás, hogy felértékelődik az egészség jelentősége, hiszen a mindennapok küzdelmeiben megmaradni csak az képes, aki meg tudja teremteni, s fenn tudja tartani, vagy vissza tudja állítani saját maga testi-lelki-közösségi, s szellemi egészségét.

A szerző a dolgozatában a személyiség, s egészség fogalmának leírását követően a testi, lelki, társadalmi, s mentális egészség dimenzióit mutatja be, majd a mentális egészség jelentőségére fókuszál. Ugyanis, mentális egészség nélkül nincs harmónia állapot, éppen ezért a mentális egészség központi szerepet játszik a nemzetek humán, társadalmi és gazdasági tőkájében, így más közpolitikai területek, mint az emberi jogok, szociális gondoskodás, képzés és foglalkoztatás integráns és alapvető részének kell tekinteni.

Ezeknek a gondolatoknak a szem előtt tartásával hozta nyilvánosságra az Európai Közösség Bizottsága a mentális egészség kérdéssel foglalkozó úgynevezett Zöld Könyvet, "A lakosság mentális egészségének javítása- Az Európai Unió mentális egészségügyi stratégiájának kialakítása"- címmel. ("Green Paper- Improving the Mental Health of the Population. Towards a Strategy on Mental Health for the European Union") (<http://www.eum.hu>)

A Zöld Könyv egészségre s ezen belül kifejezetten a szellemi egészségre vonatkozó megállapításait írja le a szerző, s ezt a fogyasztói társadalmat jellemző diszpozíciók keretében mutatja be, s tesz lényeges megállapításokat.

Felhőalapú szolgáltatások innovációs hatása vállalati környezetben

Nagymáté Zoltán

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

zoltan.nagymate@gmail.com

Sokan a felhőalapú szolgáltatásokban látják a vállalati növekedés beindításához szükséges innovációs képességet. Ezen újfajta IT megoldást járom körül, kezdve a fogalom tisztázásától, amely szerint egy olyan szolgáltatás, ahol az ügyfél internetes hálózaton keresztül informatikai eszközökhöz jut, különösebb beruházás nélkül. Ezt követően bemutatom a felhőalapú számítástechnikában rejlő gazdasági lehetőségeket és a modell megjelenésével összefüggésben a gazdaság egészére gyakorolt hatását is. Végül feltárom az egyes területek használatának sajátosságait a magyar vállalkozások körében. Eddigi kutatási tapasztalataim alapján megállapítható, hogy a magyar vállalkozások ismerik a felhőt, mint alapkonceptiót, de gyakorlati használatukban hiányosságok figyelhetők meg, biztonsági területen merülnek még fel kérdések részükről. Egy átfogó felhőalapú számítástechnika elterjedését vizsgáló empirikus kutatás keretén belül azt vizsgálom, hogy a magyar vállalatok milyen attitűdöt mutatnak a felhőalapú szolgáltatásokkal kapcsolatban, adatelemzés, e-mailezés, e-mail marketing és fájl tárolás, fájl megosztás tekintetében. A kutatás lebonyolítása előtt feltételezésem volt, hogy túlnyomó többségben a vállalatok nem alkalmaznak felhőalapú szolgáltatást. Az eredmények ismeretében elmondhatom, hogy a magyarországi vállalkozások csak úgy zárkozhatnak fel a felhőalapú szolgáltatások alkalmazása terén, ha szélesebb körben tájékozódnak a felhő alkalmazásának előnyeiről és módjáról, illetve reális elvárásokat alakítanak ki a technológia nyújtotta lehetőségekkel szemben.

Az Iszlám Állam felbukkanása – stratégiaaváltás Izrael biztonságpolitikájában

Nagy Milada

Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar, Budapest

nagy.milada@uni-bge.hu

A nemzetközi politika szereplői – köztük a nagyhatalmak is – 2014 előtt alábecsülték az Iszlám Állam (*Islamic State in Iraq and Syria – ISIS*) terrorszervezetet. Úgy vélték, a szervezetnek nem állnak rendelkezésére a hosszú távú, hatékony működéshez nélkülözhetetlen eszközök, valamint a tagtoborzásában is hiányosságok mutatkoznak majd. Ezzel egyidőben az Amerikai Egyesült Államok vezetése abban bízott, hogy az iraki haderő megbirkózik az új kihívással.

Ezzel szemben az ISIS az „arab tavaszt” követő nemzetállam-alapú rendet felülírta, és egy másik domináns identitáselemre (az iszlám vallásra) épülő régi-új regionális rendet kezdeményezett. A Közel-Kelet államai közül Szíria és Irak területére közvetlen fenyegetést jelentő szervezet kezdetben még a retorikájában sem fenyegette Izraelt, ám a zsidó állam biztonságpolitikai szakértői nem akarták megvárni, amíg ez bekövetkezik, és az ország biztonsági stratégiájának módosításába fogtak.

Kihívás a transzatlanti kapcsolatokban

Nagy Sándor

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Debrecen

nagy.sandor@econ.unideb.hu

Az Európai Unió legfontosabb stratégiai partnere az Amerikai Egyesült Államok, de egyben a legtöbb kihívást jelentő ország is, melyre gyakran példaként tekintenek és hivatkoznak Brüsszelben. Washingtonban viszont mindent megtesznek azért, hogy az Európai Unió ne legyen meghatározó világpolitikai tényező. Ezek közül a tevékenységek közül a legkirívóbb az euró gyengítéséért bevetett sajtópropaganda, amelyet egyébként London segítségével folytattak és folytatnak. Gyakorlatilag az angolszász sajtó többsége úgy állítja be a görög válságot, mintha az az ország, amely két százalékát adja az Unió gazdaságának, komolyan visszavetné az Uniót, ha csődbe menne. A puha hatalmi eszközök bevetése mellett a katonai erőn is rajta tartja a kezét az amerikai politikai és gazdasági elit. Az Európai Unió 28 tagállamából csak 6 ország nem tagja az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének. A második világháborút követően olyan gazdasági-politikai-katonai tömb létrehozása volt a cél Washingtonban, amivel a Szovjetuniót fel tudják tartóztatni, és ez sikeresen meg is valósult, viszont ennek az volt az ára, hogy az európai szövetségeseket nem engedték katonai téren önállósodni, és ezen most már Brüsszelben is változtatni akarnak. Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság vezetője, egyelőre csak egyedül beszélt az önálló európai hadsereg létrehozásának szükségességéről.

Fontos megemlíteni a vallási szélsőségesek támogatását is az Egyesült Államok részéről, melyet egyrészt a szcientológia képvisel, és tevékenységük több országban már be is van tiltva, illetve az iszlám szélsőségesek mögött is gyakran meg lehet találni a Washingtonnal szövetséges Szaúd-Arábiát. A sivatagi királyságból eredő vahabita mozgalomnak fontos szerepe volt a csecsenföldi háborúban, és az európai kontinensen is anyagilag támogatnak több muszlim szervezetet. Mindezekon kívül hagyományosan jó kapcsolatot ápolnak a baptisták is a tengerentúli testvéregyházakkal, illetve állandó térítő tevékenységet folytatnak a mormonként ismert egyház tagjai is az Unió tagállamaiban.

2013 óta zajlanak a transzatlanti szabadkereskedelmi egyezmény tárgyalásai, melyhez nagy reményeket fűznek úgy Washingtonban, mint Brüsszelben, de túlságosan sok érdekcsoportnak kell itt kompromisszumot kötni ahhoz, hogy ez valóra váljon. Ezért is haladnak lassan a fejezetek előkészítésével és ezeket nem is szeretnék egyelőre egyik oldalon sem nyilvánosságra hozni.

Ez a kapcsolat tehát nagyon komplex, melyben megtalálhatók a pozitív és negatív szálak egyaránt. A kérdés az, hogy hosszú távon, milyen eredményei lesznek az együttműködésnek. Kutatásomban erre keresem a választ és különböző megoldási javaslatokat is felvázolok.

Étrend-kiegészítők használatának és biztonságosságának fogyasztói megítélése

Németh Nikolett

Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola,
Gödöllő

Nemeth.Nikolett@phd.uni-szie.hu

Magyarországon – és általában a közép-kelet-európai országokban – az emberek átlagos élettartama és egészségi állapota a különböző felmérések szerint rosszabb, mint az európai átlag. Az egészség megőrzése érdekében ezért kiemelten fontos szerepe van az egészségtudatos magatartásnak, ezen belül is az egészségtudatos táplálkozásnak. Az elmúlt évtizedekben az egészségtudatosság jegyében világszerte rendkívül nagy számban jelentek meg és terjedtek el a fogyasztók között olyan nem gyógyszerként, fitoterápiás vagy gyógyhatású készítményként ismertté vált termékek, amelyeket többnyire gyógyhatású élelmiszernek, funkcionális élelmiszernek, étrend-kiegészítő készítménynek neveznek.

A kutatás célkitűzése a fogyasztói szokások felmérése az étrend-kiegészítők esetében a felnőtt korú lakosság körében; különös tekintettel néhány, az élelmiszerbiztonságot befolyásoló tényezőre, mint a minőség, az információ, vagy a kockázatok. A kutatás szekunder és primer kutatáson egyaránt alapul. Primer kutatás keretében fókuszcsoporthoz interjúk és online megkérdezés került alkalmazásra.

Az eredményekből kitűnik, hogy a fogyasztók 42%-a szezonális jelleggel fogyaszt étrend-kiegészítőt. Havonta többször használja ezeket a termékeket a fogyasztók 21%-a, míg naponta 1-2 alkalommal a megkérdezettek 18%-a. A legfőbb motivációs tényezőnek az étrend-kiegészítők fogyasztásában a vitaminpótlás bizonyult, ezt követi az egészségmegőrzés, majd a vonzó megjelenés, mint fő motivációs tényező. A motivációs okokat illetően, jelentős eltéréseket találtunk a nemek között is.

Az adatfeldolgozás során faktor-, illetve klaszteranalízis segítségével szegmentáltuk a fogyasztókat az alapján, hogy miként ítélik meg az étrend-kiegészítők használatát. A megkérdezettek körében 4 homogén csoportot hoztunk létre és megvizsgáltuk, hogy milyen tulajdonságok jellemzik az egyes csoportokba kerülő fogyasztókat, különös tekintettel az élelmiszerbiztonság kérdéskörére.

A kormányzó és a trón. Alkotmányos szerepvállalás vagy dinasztikus tervek a Horthy családban

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

olasz@jgypk.szte.hu

A Horthy-korszakban, az államforma és az államfői hatalom gyakorlása kérdésében bizonyos mértékig ellentmondásos helyzet alakult ki. Az ország királyság volt, a trón azonban betöltetlenül állt, IV. Károly király, majd a trónörökös, Ottó visszatérését a várható negatív nemzetközi reakciókra hivatkozva a politikai erők jelentős része, köztük a kormányzó Horthy Miklós is elutasította. Így azonban a monarchia intézményrendszere nem tudott teljes körűen működni. Az 1930-as években bizonyos politikai körökben felmerült a trón új uralkodóval való betöltésének szükségessége, aki egy magyar királyi dinasztiát alapíthat. A kormányzóság körül tömörülő nacionalista csoportok ösztönözték volna erre a lépésre Horthy Miklóst. Más politikai tényezők, konzervatív legitimista politikusok és a katolikus egyház, illetve a szélsőjobboldal viszont ezt a lehetőséget élesen elutasította. A katolikus körök Habsburg Ottó későbbi trónra lépésének legfőbb akadályát látták a kormányzó esetleges megkoronázásában, a radikális jobboldali erők pedig attól tartottak, hogy egy ilyen aktus csak tovább erősíti a Horthy által képviselt mérsékelt politikát. Az ellenzök több alkalommal a nyilvánosság előtt is megfogalmazták a gyanút, a vádat, hogy a kormányzó titokban maga, vagy valamelyik családtagja (fia, unokája) koronázását tervezi. Ez különösen akkor váltott ki élesebb reakciókat, amikor az államfő kezdeményezésére idősebb fiát, Horthy Istvánt kormányzóhelyettségé választották. Sokan ebben, a hatalom családon belüli továbbadásának szándékát látták. A kormányzóhelyettes tragikus halála után a személye körül kialakított kultusz, Horthy Miklós unokája, ifj. Horthy István későbbi trónra ültetésével kapcsolatos kombinációkat eredményezett.

A történeti kutatások jelen állása szerint, bár a kormányzó komoly szerepet kívánt volna biztosítani fiának, és majdan unokájának az ország életében, soha nem tett semmilyen lépést, hogy a koronát maga vagy utódai számára megszerezze, az ilyen irányú felvetéseket egyértelműen elutasította. Ennek ellenére a témával kapcsolatos viták, feltételezések, állásfoglalások jól jellemzik a korszak társadalmi gondolkodását, és hasznos adalékokkal szolgálhatnak a magyar történelem közelmúltjának még nem tisztázott kérdéseiről.

Szerbia EU-s csatlakozásának kérdései

Pintér Tibor, Hardi Tamás

Szegedi Tudományegyetem, Szeged

pintert@sze.hu, hardit@rkk.hu

Szerbia 2012. március elsején vált az EU tagjelölt országává, ez a státusz azt jelenti, hogy az ország az Európai Bizottság értékelése alapján olyan állapotban van, hogy meg lehetett kezdeni a csatlakozási tárgyalásokat, a mélyebb szintű jogharmonizációs tevékenységet. Szerbia és az EU kapcsolatrendszere azonban nem ehhez az egy dátumhoz kötődik csak, ez egy korábbi fázis lezárásaként és egy új szakasz megnyitásaként értelmezhető.

Ahogy igaz ez a 2004-ben és 2007-ben belépett országok csatlakozási folyamataira, ugyanúgy jellemző Szerbiára és a nyugat-balkáni államokra is az, hogy az Unió az Európai Tanács meghatározó csúcsertekezletein rakta le a bővítés mérföldköveit. Az intézményesített kapcsolatok az EU, valamint akkor még Jugoszlávia között az Európai Tanács feirai csúcsertekezletéig nyúlnak vissza, amelyet 2000 nyarán tartottak. Ezt követően a szintén 2000-ben tartott zágrábi, valamint a 2003-ban tartott thesszaloni csúcsertekezlet jelentette azokat a politikai vezetői konferenciákat, melyek során az EU egyértelmű csatlakozási jövőképet, és amelyek alapján előcsatlakozási támogatásokat nyújtott a térség országai, így Szerbia számára is.

Ezután egyrészt ugyanazokat a kritériumokat kellett teljesíteni a szóban országcsoport tagjainak, ez természetesen szemben állt a térség heterogenitásával. Horvátország 2013-ban történt csatlakozását követően pedig nyíltan deklarálták magas rangú uniós tisztviselők, hogy elhúzódó tárgyalási folyamat vár a belépni szándékozókra és ezzel egy időben kulcsfontosságú országnak ítélték meg Szerbiát mérete, stratégiai elhelyezkedése és geo-kulturális adottságai miatt.

Mindmostanáig igaz, hogy a legutóbbi délszláv háborúban elkövetett háborús bűnök valamint Koszovó rendezetlen helyzete jelentette, jelenti a legfontosabb politikai akadályokat déli szomszédunk EU-hoz való csatlakozása előtt.

A tárgyalási folyamat szakmai egyeztetések és politikai alkuk eredményeként halad előre, a hivatalosan meghatározott 35 tárgyalási fejezet végleges lezárása jelentheti majd a folyamat befejezését.

A helyi adóztatás szerepe a vállalkozások gazdasági letelepedésében

Potocskáné Kőrösi Anita

Kaposvári Egyetem, Kaposvár

potocska.anita@gmail.com

A települések között vitathatatlanul adóverseny zajlik, nemcsak Magyarországon, de az Európai Unió többi országában is. A helyi önkormányzatok a tagállamokra vonatkozó irányelvek, törvények betartásával, figyelemmel a káros adóversenyt tiltó rendelkezésekre mindent megtesznek annak érdekében, hogy településüket a gazdasági szereplők számára befektetésre alkalmassá, vonzóvá tegyék. Teszik ezt nemcsak az infrastruktúra, hanem a helyi adóztatásban rejlő kedvező lehetőségek biztosításával. Az Európai Unió adóharmonizációs törekvései a közvetett adók tekintetében mutatnak előrelépést, de a közvetlen adók, a helyi adók vonatkozásában csupán adókoordinációról beszélhetünk. A tanulmány a helyi adóztatás, azon belül is az iparűzési adó jellegű helyi adók szabályozását két megközelítésből vizsgálja: egyrészt a tagállamok, másrészt Magyarország vonatkozásában. Magyarországon a törvény intervallumot határoz meg az iparűzési adó mértékére, a települési önkormányzat saját döntése alapján szabhatja meg annak mértékét, illetve dönthet úgy, hogy a település fejlődése, a befektetések ösztönzése érdekében az iparűzési adót nem vezeti be. A települési önkormányzat csak úgy kerülhet kedvezőbb helyzetbe, ha alternatívát kínál a befektetőknek. A gazdasági szereplők letelepedése a települések fejlődését, a munkanélküliség csökkenését eredményezhetik, melynek egyik lehetséges ösztönzője éppen az adott település helyi adórendszere lehet. Ennek figyelembevételével a gazdasági szereplők székhelyük, telephelyük átgondolt megválasztásával csökkenthetik adóterhüket, ezáltal versenyképességük, nyereségük növekedhet.

Regionális védjegyek a tájegység arculatában: a jogi oltalom előnyei és határai

Pusztahelyi Réka

Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc

reka.pusztahelyi@gmail.com

Előadásom témájaként az Európai Unió vidékfejlesztési programjának egyik szegmense, a Vidék Minősége (Rural Quality) együttes regionális védjegy magyarországi terjedése szolgál.

A földrajzi származás védjegykénti lajstromozásának feltétele, hogy e származás-megjelölés túlmutasson a leíró jellegén, akár közvetlenül, vagy közvetve, képzettársítás útján többlet-tartalomra, megkülönböztető –képessegre tegyen szert. Itt kell megjegyezni, hogy a második generációs vagy minőségi védjegyek célja nem a földrajzi eredetjelzésekkel, vagy földrajzi származást tanúsító egyéb védjegyekkel való versengés, hanem az együttműködés. A regionális védjegy a tanúsító védjeggyel szemben is bír előnyös tulajdonsággal. A tanúsító védjegyek erdejében a fogyasztó elvész, tudatos vásárlói döntéseit megzavarja a tanúsító védjegyek sokasága, a Vidék Minőség védjegy ezzel szemben nemcsak a termék minőségét tanúsítja, de az adott régióhoz való egyértelmű kapcsolódást is kifejezi. A helyi mezőgazdaság és ipar támogatása pedig pontosan azáltal érhető el, ha a termék (áru vagy szolgáltatás) földrajzi származását illetően kap a fogyasztó kielégítő tájékoztatást.

A regionális védjegyek, így a Vidék Minősége védjegy működőképességének nem egyetlen feltétele a támogató jogi szabályozási környezet. Adott tájegység védjegyének és azt magában foglaló arculatának felépítése, továbbá a közgazdaságtani értelemben vett márkateremtés eszközei ugyanilyen fontos tényezők.

A Vidék Minősége védjegy megteremtett reputációját folyamatosan fenn is kell tartani. Ennek elemei 1) a közös marketing, a fogyasztók folyamatos tájékoztatása, állandó szinten tartott érdeklődése; 2) a belső minőségi előírások, technológiák, ellenőrzési szabályok betartása és betartatása; 3) és nem utolsósorban a vidék, a régió egységes fellépése, a közösségi szemlélet, a belső integritás kialakítása.

Végezetül érdemes kitérni a japán Chiiki regionális kollektív védjegyrendszerre (Kenneth L. Port tanulmánya alapján), amelynek elemzése rávilágít a regionális védjegyek legfontosabb buktatóira, amelyek pusztán jogi szabályozással nem kiküszöbölhetőek, hiszen a védjegy versenyképességére szociális és gazdasági, továbbá geopolitikai tényezők is meghatározó befolyással bírnak.

A magyar gyermekvédelmi rendszer fejlesztési lehetőségei a produktív hatalomgyakorlás keretrendszerében

Rácz Andrea

Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszék, Debrecen

raczrubeus@gmail.com

A tanulmányban a gyermekvédelem mint társadalmi intézmény természetével, céljaival és azok gyakorlat során való megjelenésével foglalkozunk. A Jó szülő-e az állam? című kutatás célja, hogy általában a korporált szülői feladatellátáshoz és felelősségvállaláshoz kötődően a gyakorlati munkát meghatározó elveket és szakmai koncepciókat vizsgálja meg. Akkor tekinthető az állam jó szülőnek, ha képes felelősséget vállalni a gondozott gyermekekért, kielégíti az egyéni szükségleteiket, és ha arra törekszik, hogy a gondozott gyermekeknek is ugyanolyan jó eredményeik legyenek az iskolában, valamint az élet más területein, mint amelyet bármilyen más felelősségteljes szülő kívánna a saját gyermekének. A fiatal felnőttek vonatkozásában a jó szülőség az önálló, független életre való felkészítést jelenti megfelelő szintű oktatási részvétel és munkaerőpiaci integráció biztosításán keresztül.

A kutatás kvantitatív és kvalitatív eredményei mentén foglalkozunk a gyermekvédelmi szakellátás fejlesztési igényeivel a professzionális működés hosszú távú biztosítása érdekében, továbbá a családi működésre fókuszáló, gyermekeket célzó intervenciók értelmezésének többdimenziós keretrendszerével.

A gyermekvédelem fejlesztési irányát a produktív hatalomgyakorlás keretrendszerében koncepcionálisan az igazságosság etikájának és a gondoskodás etikájának együttes használata mentén jelöljük ki. Az igazságosság etikája és a gondoskodás etikája koncepciók képesek együttesen egy komplex rendszert alkotni a gyermekvédelem rendszerében, ahol a gyermeket aktív szereplőnek tekinthetjük.

A V4 geopolitikája: hasonlóságok és különbségek

Remek Éva

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest

remekdr@t-online.hu

Előadásom alapvetően geopolitikai szempontokra épül, de kiegészül geostratégiai és geoökonómiai elemekkel is. A tradicionális geopolitika a nemzetközi rendszert egyetlen stratégiai területként fogja fel, ahol a szereplők – esetemben az államok – kooperálnak, olykor konfrontálódnak egymással, mindeközben gondoskodnak a saját biztonságukról. A biztonság – ebben az értelmezésben – elsődlegesen területi fogalom. Ezzel szemben az 1990-es évektől kezdődően teret nyer a geoökonómiai irányzat.

Ebből a rövid ismertetőből már talán érezhető, hogy maga a geopolitika a földrajztudomány és a politikatudomány határvonalán elhelyezkedő diszciplína. Előadásomban nem célom sem a politikai földrajz, sem a geopolitika fogalmának arculatváltozásait végig járni.

A politikai földrajz a maga eszköztárával a különböző történések leírásait, az adatok elemzését, a földrajzi környezet vizsgálatát végzi a fennálló hatalmi és érdekviszonyokat is figyelembe véve, amíg a geopolitika ezek eredményeire építve a döntések és kivitelezések módját fogalmazza meg. Az általam vizsgált időszak a hidegháború utáni időtől napjainkig bezárólag, amikor a közeli és a távoli „politikai tér” teljesen átalakult / alakul.

Ezeket a szempontokat figyelembe véve bemutatom a térség országainak (kezdetben három majd négy) geopolitikai hasonlóságait és különbséget, majd elemzem ezek biztonságpolitikai kisugárzását a környezetükre, illetve a nemzetközi környezet rájuk gyakorolt hatásait. Összességében mindennek milyen hosszú távú következményei vannak a régió biztonságára?

A dél-koreai magánbiztonság helyzetének, magánbiztonsági jogi normáinak, valamint a lakosság rendőrségbe vetett bizalmának értékelése

Rottler Violetta

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest

dr.rottlervioletta@freemail.hu

A dél-koreai magánbiztonsági ipar megszületése 1953-tól, a koreai háború végétől datálódik és attól kezdve gyors ütemben fejlődik. Kezdetben a magánbiztonság feladata egyszerűen az volt, hogy védje az országban állomásozó amerikai katonák támaszpontját, majd később a tevékenység kiterjedt a kikötők védelmére.

A nagy áttörés 2001-ben következett be, amikor a magánbiztonságban foglalkoztatottak száma meghaladta az állami rendőri erők létszámát. A mennyiségi növekedés ellenére a szolgáltatások minősége nem fejlődött jelentősen, néhány speciális terület kivételével, amiatt, hogy az uralkodó nézet szerint a rendőrségnek kell helytállni a társadalom biztonságának minden területén, továbbá az alacsony bűnözési ráta és a lakosság biztonságérzete is a rendőrség felelőssége. Ez sajnos azt eredményezte, hogy a legtöbb magánbiztonsági cég nem rendelkezik megfelelő szaktudással. A magánbiztonsági alkalmazottak kötelesség-tudatának hiánya is számos jogsértést eredményezett, ami hátráltatta az iparág további fejlődését.

Ju-lak Lee professzor 2013-ban elemezte a Szöuli Metropolitan Rendőrség által regisztrált magánbiztonsági cégek tevékenységét, az általuk elkövetett jogsértéseket és a Magánbiztonsági Törvény alapján kiszabott szankciókat. Az eredmények alapján a jogsértések okait kutatta és preventív célú intézkedéseket javasolt.

A magánbiztonság helyzetének vizsgálatával összefüggő tényező a közbiztonság helyzete, és az állampolgárok rendőrségbe vetett bizalma is. A dél-koreai rendőrség korábban mindig autokrata rezsimeket szolgált ki. Végbement ugyan a rendőrség demokratizálását és civilizálását célzó ún. „nagy rendőrségi reform”, melynek üzenete az volt, hogy a rendőrség a közösség szolgálatáért van, a kutatások viszont azt mutatják, hogy még 2013-ban is a lakosság a rendőrséget tartotta a legkorruptabb állami intézménynek az ügyészi hivatallal együtt.

A Michigan State University 2005-ben telefonos kérdőíves kutatást végzett, véletlenszerűen felhívott 11500 dél-koreai állampolgárt és megkérdezte tőlük, hogy mennyire elégedettek a rendőrségükkel. A vizsgált szempontok az urbanizáció, az életkor, a rendőrségi szolgáltatások értékelése és a korrupció voltak. Meglepő eredmények születtek, például a városban lakók kevésbé bíznak a rendőrségben, mint a vidéki lakosság. A kutatási eredményeket a korábbi ázsiai és nyugati országokban végzett hasonló kutatásokkal összevetve szintén figyelemre méltó megállapításokat tehetünk.

Tudományos láthatóság vizsgálata a gazdálkodás- és szervezéstudományok területén

Sasvári Péter

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

sasvari.peter@uni-miskolc.hu

Az egyes országoknak a világ tudományában való részesedését csak megbízható és összehasonlítható mennyiségi adatok alapján lehetne megállapítani. Ilyen adatok vagy egyáltalán nem, vagy csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre. Az alábbi közleményben a szerző bemutatja a tudománymetria és a tudományos láthatóság fogalmát, a tudományos láthatóság szintjeit és lehetséges támogató eszközeit. Egy empirikus kutatás keretén belül megismerhetjük egy gazdálkodás- és szervezéstudományok területén működő doktori iskola kutatóinak tudományos teljesítményének számszerűsített mennyiségi- (idegen és magyar szakfolyóirat, könyv, könyvrészlet, konferenciaközlemény), minőségi adatait (a Magyar Tudományos Akadémia IX. osztály szerinti értékelését, Web Of Science, Scopus valamint Springer és EBSCO adatbázisokban való jelenlétét) és hatását. Részletes ismertetésre kerül a tudományos láthatóságot támogató korszerű kutatói közösségi médiák (Academia.edu, ResearchGate.net), repozitóriumok (MIDRA, REAL) előnyei és használati gyakorisága. A mért adatok alapján megállapítható, hogy a gazdálkodás- és szervezéstudományok területén a publikációk felét a konferenciaközlemények és a további tudományos művek teszik ki. MIDRA-ban, a REAL-ben, az Academia.edu-ban és a ResearchGate.net-en való keresés alapján megállapítható, hogy a kutatók tudományos közleményeinek tizede érhető el elektronikusan, pedig az elektronikus forma az alapja, hogy a Google Scholar idézeteket tudjon gyűjteni a közleményekhez. Nyilvános elérésű Google Scholar regisztrációval az oktatók harmada, Web Of Science és Scopus adatbázisos jelenléttel a tagok hatoda, EBSCO jelenléttel a vizsgáltak 40% bír.

A magyarországi lelkigondozói szolgálatok hálózati együttműködésének lehetőségei és kihívásai

Somosiné Tésenyi Timea

Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Budapest

tesenyi.timea@public.semmelweis-univ.hu

A magyarországi professzionális keresztény lelkigondozás legszembetűnőbb jellemzője a szubszidiaritás elvére épülő alulról szervezettség, mely megjelenési formáiban és sajátosságaiban is magán hordozza az ebből adódó szemléletbeli és szervezettségbeli sokféleséget.

Egyszerűbben kifejezve, maga az élet és a lelki szükségletek sokfélesége hozta létre és alakítja ma is hazánkban a lelkigondozás gyakorlatát, legfőbb értékeit, megnyilvánulási és szervezeti formáit.

A különböző intézményekben – kórházakban, szociális intézményekben, iskolákban megjelenő lelkigondozók és a formálódó szakmai közösségek így mindannyian az útkeresés fázisának lelkes és küzdelmes időszakát élik meg. Ebben az időszakban kölcsönös tanulási lehetőséget és megerősítést adhat egymás szemléletének és működés módjának megismerése.

Előadásomban azokra a lehetőségekre szeretném felhívni a figyelmet, amelyek elősegíthetik a különböző lelkigondozói kezdeményezések egymás szolgálatát kiegészítő, a rivalizálás csapdáját elkerülő együttműködését, alapot adva a lelkigondozás intézményi fejlődését szolgáló segítő hálózat létrejöttéhez. Meglátásaim empirikus alátámasztásaként bemutatom azt a 2016. februárjában készített, három elismert lelkigondozói szolgálat munkatársai körében végzett kapcsolathálózati felmérést, melynek eredményei lehetővé teszik a jövőbeli eredményes együttműködés és intézményi fejlődés lehetőségeire vonatkozó következtetések levonását.

Áldozatvállalás a nemzetért, vagy szakma?

Székely Klára

Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Szombathely

szklara@ktk.nyme.hu

A tanulmány a politikusi tevékenység professzionalizációjának jelenségét tekinti át a végzett munka, a munkahelyként funkcionáló szerveződések és a politikusok oldaláról.

Magyarországon a politikusok jelentős része vélhetően egzisztenciális okok miatt választja a közéleti pályát, miközben látható képességeik hagynak némi kívánnivalót maguk után. A felfutás azonban a gyengébb, ámde ambiciózus jelölteknek sem lehetetlen.

Többször ismételt véleményként feltétlenül kijelenthető, hogy a politikus szolgáltató, és nem áru. Megfigyelhető a szakirodalomban az a nézet, amely szerint maga a politikus is áruvá válik, amikor cselekedetei, ígérvényei alapján a vevők kiválasztják egy bizonyos tevékenység elvégzésére a politikumban. Megítélésünk szerint viszont sokkal inkább a politikai cselekvés válik áruvá szolgáltatás formájában és a politikus lesz a szolgáltató (eladó), a vevők (választók, támogatók, politikai partnerek) irányába. A politikusok ténykedésének szervezettsége, szabályozottsága egyre cizelláltabbá, egyre kikristályosodottabbá vált a közelmúlt időszakában. Az eszmék iránti magasrendű elkötelezettség helyébe jól láthatóan lép az érdekorientációt szakmai hozzáértéssel kezelni kívánó új politikusi magatartás.

A politikusi tevékenység professzionalizációja egyértelműen megfigyelhető. A kormányzati politikában mindig is nagy szerepe volt a személyes preferenciáknak és az egyéni haszonnak, ez azonban sohasem tartozott a nyilvánosságra. A politikusi tevékenység professzionalizációja hordozza azokat az elemeket, amelyek a szakmává válás szempontjából fontosak. Bármely szakma kialakulásának nyomait és elemeit nagyon hosszú időre lehet visszavezetni, azonban egy modern és interdiszciplináris értelemben vizsgált szakmának megvannak a maga kritériumai. A szakmát a tanulmány az angol szó értelmében veszi alapul, azaz professzióként tekinti. Alapvetően a lokális közpolitikusok tevékenységére fókuszál a tanulmány, mivel esetükben a mindennapi szakmai tevékenység (pl. településfejlesztés, szociális ügyek, oktatás, egészségügy, stb.) fokozottabban van jelen.

A kamarák vállalkozásfejlesztési szerepének kialakulása Európában

Szilágyiné Fülöp Erika

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

vgterika@uni-miskolc.hu

A kamarák kezdetben a vállalkozások, vállalkozók érdekeinek képviselőiként jöttek létre először Nyugat-, majd Kelet-Európában, a múlt században, egy sajátos történelmi fejlődés eredményeképpen. Legfőbb feladatukat eleinte a tagság érdekképviselete jelentette, tevékenységük főleg az üzleti kapcsolatok kialakításának elősegítésére, élénkítésére irányult, mely által elősegítették a társadalmi fejlődést, a gazdasági növekedést. Közös jellemzőjük, hogy az általuk ellátott feladatot alapvetően meghatározza az adott típus, és a jogi keretek, melyben működnek. Kezdetben – és ma is döntően – köz- és magánjogi jellegű kamarák működtek, majd később – a kelet-európai régióban – bizonyos történelmi sajátosságok miatt kialakult a kettő kombinációjából egy sajátos köztes típus (pl. hazánkban is ez működik). Napjainkra tehát a piacgazdaságban alapvetően a következő kétféle modell alakult ki: a magánjogi (más néven angolszász) modell, mely legtisztábban az USA-ban jelenik meg, és a közjogi (más néven kontinentális) modell, mely a legtöbb nyugat-európai országban elterjedt. Az angolszász kamarai rendszerek fontos ismérve, hogy e szervezetek nem törvény által létrehozott jogi személyek, tevékenységük főleg az üzleti kapcsolatok kialakulásának elősegítésére és élénkítésére koncentrálódik. A kontinentális modell alapján szerveződő kamarák köztestületi státuszuk és az automatikus tagság miatt olyan törvényes érdekképviseletté váltak, melyek a tagság egészét maguk mögött tudva, és a kormányzattal rendszeres kapcsolatban állva befolyást gyakorolnak a törvényalkotó munkára és több országban időközben bizonyos állami feladatokat is átruháztak rájuk. Harmadikként pedig a kettő ötvözeteként egy ún. „köztes” típus jött létre, mely köztestületi kamarák önkéntes tagsággal rendelkeznek, és (csak) kötelező regisztrációval működnek. E típusok történelmi kialakulását, működésük jellemzőit mutatom be a Nyugat-Európában és Magyarországon.

Olvasókörök társadalmi, közéleti tevékenysége az 1940-es években

Szóró Ilona

Könyvtárellátó Nonprofit Kft., Budapest

szoro.ilona@kello.hu

A vidéki kistelepüléseken, falvakban és a tanyavilágban élő lakosság számára a 20. század közepén kevés olyan szervezet, intézmény fórum állt rendelkezésre, amely lehetőséget biztosított volna a társadalmi tevékenységre, közéleti szereplésre. Az agrárvidékeken működő civil szervezetre, az olvasókörökre hárult a feladat, hogy a helyi közösségek megszervezése, mozgósítása, a gazdálkodásban, a művelődésben jelentkező problémák felvetése, megoldása, a települési infrastruktúra és közszolgáltatások körének bővítése és minőségének javítása, a közigazgatási szervekkel és szakhatóságokkal való kapcsolattartás, a közéleti tájékozódás és fellépés terén segítsék, képviseljék az embereket.

Az egyesületek felléptek az illetékes szerveknél a közellátás, az egészségügyi, közlekedés, postai szolgáltatás javítása érdekében, mozgósították a helyi lakosságot a településfejlesztéshez szükséges társadalmi részvétel biztosítására. Az olvasókörök szervezték a különböző közéleti fórumokat, rendezvényeket, összegyűjtötték, közvetítették a körzetükben felmerülő panaszokat, érdekképviseleti, érdekvédelmi, szerepet játszottak. Adott esetben konfrontációt is magukra vállaltak, amikor az aránytalan beszolgáltatás, adókivetés, a rendőri túlkapások, vagy a feladatukat rosszul végző közalkalmazottak ügyében emeltek szót. A megfelelő tájékoztatás biztosítása érdekében gondoskodtak a hatósági rendelkezések közzétételéről, székházuk átengedésével, illetve adminisztrációs részvétellel közreműködtek bizonyos hivatali ügyek helyben történő intézésében is. Az olvasókörök lehetőségeikhez képest támogatták a helyi iskolát, gyermekintézményeket, a külterületen segítséget nyújtottak a különböző egyházi szertartások, istentiszteletek megszervezésében, és magukra vállaltak bizonyos szociális feladatokat is.

A téma áttekintése, az olvasókörök társadalmi, közéleti tevékenységének kutatása számos fontos tanulsággal szolgál a vidéki agrártársadalom közösségi hagyományaival, a civil öntevékenység és aktivitás, a szocializmus időszakában háttérbe szorított, feledésbe merült sajátos formáival, szerepével kapcsolatban.

Kik készítik elő a beruházási döntéseket a magyar feldolgozóipari vállalatoknál?

Szűcsné Markovics Klára

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

vgtklara@uni-miskolc.hu

A beruházások döntés-előkészítése nagyon összetett, bonyolult, időben elhúzódó folyamat, mellyel a releváns forrásmunkák meglehetősen részletesen foglalkoznak, mégis egyfajta kettősség jellemzi a szakirodalmat. Magának a döntés-előkészítési folyamatnak a leírásával több szerző könyvében is találkozhatunk (például Barta, Butler és társai, Northcott, Vargha, Fekete – Husti), viszont a döntés-előkészítés egyéb kérdéseit, mint például döntés-előkészítésbe bevont munkatársak száma, beosztása és szakmai végzettsége, szinte egyáltalában nem tárgyalják a kutatás során fellelt forrásmunkák. Ismereteim szerint a beruházásokkal foglalkozó kutatók nem vonták be vizsgálataikba a döntés-előkészítés folyamatához kapcsolódó ezen témaköröket.

2012-ben egy szélesebb témakört lefedő kérdőíves kutatás során vizsgáltam a magyar feldolgozóipari vállalatok körében, hogy mely munkatársakat, illetve vállalaton kívüli szakembereket vonják be a cégek a beruházási döntések előkészítésébe, illetőleg rendszerint hány fő vesz részt az előkészítési folyamatban. A felmérés azt az eredményt hozta, hogy a felsőbb szintű vezetők, illetve a projektben érintett vállalati egység (üzem, divízió) vezetője a cégek döntő többségénél részt vesz az előkészítésben, ám a külső tanácsadók és szakértők bevonása nem jellemző a vizsgált vállalati körre.

A kutatást kiterjesztettem annak a kérdésnek a vizsgálatára is, hogy a feldolgozóipari cégeknél általában hány fő készíti elő a beruházási döntéseket. Az elvégzett elemzések arra az eredményre vezettek, hogy a cégek 39%-ánál kevesebb, mint három főt, 36%-ánál négy-öt főt, egynegyedénél hat vagy annál több munkatársat vonnak be a folyamatba, ám ez – érthető módon – szoros összefüggést mutat a vállalat méretével és tulajdonosi összetételével.

Lengyelország és a magyar kormányok politikája 1918-ban és 1944/45-ben

Tefner Zoltán

Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest

zoltan.tefner@uni-corvinus.hu

Az előadás komparatív módszerrel ismerteti a nem komparatív módszerrel végzett kutatások néhány eredményét. Nem túlzás, hogy 1914 és 1918 között a legfontosabb európai kérdés az volt, hogy mi lesz Lengyelországgal, ha a háború véget ér. A különféle hadicélok a háború során állandóan változtak, mivel a hadviselés dialektikája következtében a háború katonai viszonyai is állandóan változásban voltak. A lengyel kérdés már 1915 végén ennek az állandóan változó viszonyrendszernek fő helyére került, amikor a volt Lengyel Királyságot a központi hatalmak csapatai elfoglalták és megszűnt az orosz uralom. A háború első felében a berendezkedés, államforma, energiaforrások kihasználása, külpolitika, hadsereg stb. kérdései német és osztrák-magyar egyeztetések tárgyát képezték, melynek során az idő haladtával egyre inkább a német dominancia érvényesült. 1918-ra azonban a német politika elbizonytalanodott, hétről-hétre tett a német lengyelpolitika 180 fokos fordulatokat, ami közvetlen hatással volt Bécs és Budapest állásfoglalásaira. A magyar kormánynak az 1867. évi decemberi törvény értelmében volt beleszólása a külpolitikába, ezért Budapesten a Wekerle-kormány tagjai — bár hivatalosan a kormányüléseken nem foglalkoztak a kérdéssel — rendelkeztek elképzelésekkel a jövőt illetően, két táborra bomolva, amelyen belül még tovább differenciálódtak az elképzelések és tervek. Az önálló Lengyelország kérdését végül a győztes antant oldotta meg polonofil szellemben.

A háború után a trianoni Magyarország kormányai és a Piłsudski vezette Lengyelország között a viszony hűvös volt, a lengyelek az antant (kisantant) politikát támogatták. A helyzet a hivatalos politika szintjén nem felelt meg a lengyel-magyar történelmi barátság szellemének. A változást az 1930-as évek közepe hozta, amikor jórészt a német politikai fordulat következtében maguk a lengyelek is körültekintőbbé váltak, s a diplomáciai viszony jelentősen megjavult. 1939 szeptembere után pedig a menekültek példászerű befogadása visszaállította a szolidaritás szellemét. A két válságos év, 1918 és 1944 között – csak a szolidaritást tekintve – alapvető különbség nem volt. 1918-ban ugyanakkor a politikai tábor Budapesten megosztott volt, s ráadásul nem is tudta igazán kézben tartani a kérdést a dualizmus sajátos közjogi viszonyai miatt. 1944/45-ben ezzel szemben – a nagy német atmoszférikus nyomás ellenére is – volt játéktere, s ezt a terepet nagy politikai invencióval be is tudta játszani.

Egyesületi keretek között sportoló fiatalok – egy kutatás tudományos és oktatási tanulságai

Török Emőke

Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Budapest

torok.emoke@kre.hu

Egyetemünkön a szociológusképzés egyik sajátossága, hogy nagy hangsúlyt fektetünk a hallgatók gyakorlati képzésére. Már az első évtől kezdve bevonjuk őket kutatásokba, ahol a kutatás minden fázisát, a tervezéstől kezdve egészen a kapott adatok prezentálásáig – a kutatást vezető oktató irányításával – a hallgatók végzik. Legutóbbi kutatási projektünk keretében a hallgatók egyesületi keretek között sportoló fiatalok körében végeztek kérdőíves felmérést. Előadásom az ennek során elkészült adatbázis elemzésén keresztül a versenysport mint szocializációs közeg bemutatását célozza meg. Az előadás során kitérek a lefolytatott kutatás oktatási aspektusaira, képzésünkben játszott szerepére is.

A kutatás egyik fontos tanulsága, hogy az egyesületi keretek között végzett sporttevékenységből messzemenően kimaradnak a hátrányosabb helyzetű családokból származó fiatalok. A megkérdezettek túlnyomó többsége kiemelkedően magas iskolai végzettségű szülőkről és jó anyagi helyzetről számolt be, noha valamelyest megmutatkoztak a „hagyományosnak” tekinthető különbségek az egyes sportágak rekrutációs bázisában. A társadalmi esélyek egyenlőtlensége tehát már a bekerülés szintjén megmutatkozik: sokaknak esélyük sincs arra, hogy esetleges tehetségüket felfedezzék, részesüljenek a sport egészségvédő, kapcsolatokat gazdagító, személyiségfejlesztő hatásában, vagy arra, hogy éppen a sport nyissa meg számukra a társadalmi felemelkedéshez vezető utat.

A kutatás során azt tapasztaltuk, hogy a szakosztályokon keresztül elért fiatalok szinte kizárólag versenysportolók: úgy tűnik, a sportegyesületek csak nagyon kis mértékben biztosítanak teret azok számára, akik „csak” az egészség, a társaság vagy a mozgás öröme miatt sportolnak. Megvizsgáltuk a versenyzéshez kapcsolódó szokásokat és attitűdöket is: mi motiválja a sportolókat, hogyan kezelik a versenyzéssel járó stresszt és kudarcot, mennyire kizárólagos az eredménycentrikus szemlélet, hogyan vélekednek a sporthoz kapcsolódó normaszegésekről.

A megkérdezett fiatalok jellemzően nagyon elkötelezetten és pozitívan viszonyulnak a sportoláshoz, sportágukhoz, edzőjükhöz és a versenyzéshez is. Eredményeink alapján egyértelműnek tűnik, hogy a sport meghatározóan formálja a fiatalok kapcsolatrendszerét, befolyásolja a tanuláshoz való viszonyukat, strukturálja a szabadidejüket. Ezek közül néhány tekintetben, továbbá a sportolók attitűdjei szempontjából az általunk vizsgált sportágak jellegzetes különbségeket mutatnak.

A curriculum-elmélet alkalmazása egy interdiszciplináris felnőttképzési programban

Török Gábor Pál

Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közzszolgálati Kar, Budapest

torok.gabor@public.semmelweis-univ.hu

Témám egy tartalomelemzéssel végzet hallgatói motivációkutatás előzményeinek és eredményeinek bemutatása. A kutatást háttére, hogy a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézete, 2002-ben egyházi felsőoktatási intézményekkel együttműködve, interdiszciplináris, társadalomtudományi továbbképzést indított, hittudományi alapvégzettségűek számára. A továbbképzés tanterve a curriculum-elmélet alapján, az oktatási folyamatot több irányból szabályozott rendszernek tekinti, melyben fontos szerepet kap a program elemeinek (bemenet, folyamat, kimenet) empirikus kutatásokon alapuló felülvizsgálata. Ez biztosítja szak kompetencia alapú képzési struktúráját, s ez által a társadalmi adaptivitását és hatékonyságát.

Az előadásomban bemutatott hallgatói igények felmérésére irányuló kutatásunk, a továbbképzésre felvett hallgatók motivációs leveleinek tartalomelemzésével foglalkozik (n=203). A kutatás célja annak feltárása volt, hogy milyen motivációs tényezők alapján, döntöttek a különböző munkaterületekről érkező lelkigondozók a továbbképzésre való jelentkezés mellett. 12 motivációs kategóriát tártunk fel, melyek segítették a szak curriculum-elmélet alapján felépített képzési rendszerének felülvizsgálatát és módosítását. A bemenet (igények), a folyamat (képzési struktúra) és a kimenet (alkalmazhatóság) összhangját tudtuk ezáltal jobban megteremteni.

Az európai bankrendszer koncentrációs szintjének mérése

Tóth József

Zsigmond Király Főiskola; OTP Bank Nyrt., Budapest

tothjo@otpbank.hu

A bankpiac koncentrációjának mérésére nemcsak a verseny erejének meghatározása miatt, hanem a banki tevékenység kockázati szintjére ható folyamatok értékelése miatt is szükség van. A koncentráció szintjének ábrázolása a Lorenz-görbével lehetséges, a koncentráció mértéke pedig többek között a széles körben használt Gini-indexszel, az úgynevezett CR mutatókkal, illetve a Herfindahl-Hirschman indexszel határozható meg. Ez utóbbi mutató szintjére vonatkozóan becslés adható részleges adatfelvétel segítségével. Általában fogalmazva, amennyiben egy sokaság értékösszege és a sokaságot alkotó egyedek száma ismert, akkor a vizsgált ismérv érték koncentrációját mutató Herfindahl-Hirschman indexre megadható egy olyan – a mintavételtől függő – minimális érték, amelytől a teljes sokaság Herfindahl-Hirschman indexének értéke nagyobb. Megadható továbbá egy olyan – a mintavételtől függő – maximális érték is, amelytől a teljes piac Herfindahl-Hirschman indexének értéke biztosan kisebb. Mivel az Európai Központi Bank Statisztikai Adattárházában az uniós szintű aggregát sokasági összegek (például aggregát mérlegfőösszeg, vagy aggregát sajáttőke összege), illetve piaci szereplők száma hozzáférhető, az Európai Unió bankpiacára megadhatóak a fent említett minimális és maximális Herfindahl-Hirschman index értékek. Az Adattárház tagországi szintű adatokat is tartalmaz, így a kidolgozott módszer egy adott tagország bankpiaci koncentrációs szintjének meghatározására is használható. Ennek azért van jelentősége, mert a teljes bankpiac koncentrációs szintje viszonylag kisszámú minta esetén is jól becsülhető.

Regionalizmus és történelmi emlékezet Ukrajnában

Varga Beáta

Szegedi Tudományegyetem Történelmi Intézet, Szeged

varga.bea@hist.u-szeged.hu

1991-től kezdve az ukrán nemzetkép-teremtő folyamat során létfontosságúvá vált a jelenkori ukrán politika számára „felhasználható” történelmi narratívák megfogalmazása, mintegy legitimálva a fiatal ukrán állam mibenlétét. A „dicső” nemzeti történelem kiemelkedő szerepet játszik Ukrajna identitástudatának „újraredefiniálásában”, ugyanis a történelmi múlt ábrázolása az orosz-ukrán viszonyban ellentmondásosnak tekinthető. Az orosz-szovjet historiográfia hagyományosan a három keleti szláv nemzet – orosz, ukrán, belorusz – orosz égisz alatti egyesüléséből kiformalódott szláv ortodox civilizáció részének tekinteni az ukrán területeket, míg az ukránok Ukrajna hagyományos „híd” és „civilizációs peremstátusz” szerepét hangsúlyozzák, amely évszázadokon keresztül összekötötte Oroszországot Európával. Annak érdekében, hogy megalkossák „nemzeti történelmüket”, az ukrán történetíróknak be kellett bizonyítaniuk, hogy történelmük a 9-19. század között folyamatosan és megszakítás nélkül fejlődött annak ellenére, hogy egyes korszakokban az ukrán területek „megosztottan” a lengyel-litván állam, az Orosz és a Habsburg Birodalom kötelékéhez tartoztak.

1991 után nemcsak az ukrán történészekre várt az a feladat, hogy az ukrán földek „mozaikszerű” eseményeiből összeállítsák a nemzeti történelem egységes képét, valójában Ukrajna államfői is a „dicső történelmet” használták fel a kollektív történelmi identitás megteremtéséhez, központba állítva egyrészt *Mihajlo Hruszevszkij* kultuszát, aki Ukrajna első elnökeként alapját képezheti a jelenkori elnöki intézmény legitimálásának, másrészt Bogdan Hmelnyickijt mint az ukrán államiság megteremtőjét.

A mai Ukrajnában elsősorban a *nemzeti történelem értelmezése osztja meg az ukránokat*. A kelet-és dél-kelet ukrainai régiókban élő „kettős identitású” ukránok és oroszok a „nemzeti történelem” oroszellenes élet utasítják el, itt a történelmi emlékezet orosz, illetve szovjet változata fogalmazódott meg, miszerint az ukrán történelem az orosz történelem részének tekinthető. Nyugat-Ukrajnában, amely régió csak 1945-ben került teljes egészében a Szovjetunióhoz (korábban lengyel és osztrák fennhatóság), erős identitástudat alakult ki, elsősorban az önálló és független ukrán történelem hangsúlyozása került előtérbe. *Bogdan Hmelnyickij* azon kevés történelmi alakok közé tartozik, aki legitim személyisége mind a „nacionalista”, mind a „szovjet” típusú ukrán identitásnak és történetírásnak.

Nemzetközi stratégiaalkotás a Duna-mente térségében

Veres Lajos

Területfejlesztési Tudományos Egyesület, Esztergom

veresl53@gmail.com

A korábbi ARGE DONAULANDER projekt folytatásaként 2008-tól egy komplex területi tervezőmunka bontakozott ki nemzetközi együttműködésben a Duna-mente térségében. A közös munkát az Európai Területi Együttműködési programok (INTERREG és Dél-Kelet Európa) támogatták. Az együttműködés során kialakult a területi stratégiai tervezés új közösségi módszertana, és új stratégiák születtek, amelyek a 2020-as célállapotra célokat, prioritásokat és javasolt intézkedéseket fogalmaztak meg a projekt-térségben mind a 46 darab megyei (NUTS3) területi egység vonatkozásában. A tervező munka egyik különleges területe a Dunán átívelő potenciális együttműködési térségek lehatárolása (CDR) volt. Így a Nyitra és Komárom-Esztergom megyét érintő térség esetében is készült közös területi stratégia. A nemzetközi együttműködés résztvevői minisztériumok, megyei önkormányzatok, településszövetségek és tudományos kutatást folytató illetve végző civil szervezetek voltak Pozsonytól Odesszáig. A részeredmények visszacsatolása helyi konzultációk és műhelybeszélgetések keretein belül történt, minden érintett megye vonatkozásában. A területi stratégiák, az ajánlások felhasználásra kerültek a 2014-2020 időszakra vonatkozó nemzeti fejlesztési tervek, valamint megyei területfejlesztési stratégiák és programok kialakítása során, továbbá jó alapot adnak a kétoldalú (pl. szlovák-magyar) együttműködések jövőbeli stratégiai irányainak körvonalazásához. A kialakult nemzetközi partnerség a jövőben is folytatni kívánja az érdemi tervező munkát, melynek fő irányai: az elmaradott térségek közös és speciális problémáinak feltárása, valamint javasolt stratégiai intézkedések kialakítása; az e-tervezés és smart tervezés a Duna-mente térség dinamizálása érdekében figyelembe véve a fenntarthatósági követelmények fokozottabb érvényesítését.

Lehet-e javítani az egészségügyben zajló folyamatok hatékonyságán az értékelemzés módszerével?

Zarándné Vámosi Kornélia¹, Nadasdi Ferenc², Totth Gedeon¹

**Budapesti Gazdasági Egyetem¹, Budapest
Dunaújvárosi Egyetem², Dunaújváros**

**vamosinelly@gmail.com, nadasdi.ferenc@gmail.com,
Totth.Gedeon@uni-bge.hu**

Magyarország egészségügyi ellátását vizsgálva számos megoldásra váró problémával szembesülünk. Az egészségügyben dolgozóakra nehezedő terhek fokozódása, a betegszám folyamatos növekedése, az évek óta megfigyelhető várakozási idő hosszának emelkedése, a folyamatok szervezetlensége, a pénzhiány és az orvosok mind nagyobb számban történő elvándorlása a jelenleg működő rendszer összeomlásához vezethet. A kialakult helyzet következtében a rendszer egyre nehezebben működtethető és a döntéshozókra komoly felelősség hárul, hogy megfelelően optimalizálják ezt a területet, mely igen meghatározó a gazdaság egészére nézve. Az elmúlt évek alatt végzett kutatásaink arra engednek következtetni, hogy ezen problémák egy része megoldható az általunk megismert és számos területen évek óta már sikerrel alkalmazott menedzsment módszerrel. Az értékelemzést kezdetben az USA-ban, a hadiparban alkalmazták, majd a sikereket követően fokozatosan kiszélesítették az alkalmazás területét az iparban és a gazdaságban megjelenő problémák megoldására. A szerzők úgy vélik, hogy az értékelemzés módszerének alkalmazása egyrészt segíthet a problémák feltárásában, jellemzésében, tipizálásában és leírásában, másrészt pedig bizonyos területeken megoldást jelentene az alkalmazása, mert amellett, hogy a folyamatok hatékonyabbá tehetőek, a költségek is bizonyos mértékben csökkenthetőek, amelyek az egészségügy legnagyobb kihívásait jelentik jelenleg. Mindemellett azonban jogosan merülhet fel a kérdés ezen módszertan alkalmazhatóságával kapcsolatban az egészségügy területén, melynek következtében arra keressük a választ, hogy milyen eredményekkel alkalmazható egy, a hadiparból származó menedzsment módszer, olyan területen, ahol a folyamatok igen összetettek és az emberi tényező jelentős. Az egészségügy különböző területein végzett elemzéseink eredményeire támaszkodva számos megoldási lehetőséget tártunk fel, amelyek a terület jellegzetességéből fakadóan mind újabb, további kérdéseket vetnek fel.